

Nepriklausoma

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

Lietuva

ALP(LKA)2828

LITUANIE INDEPENDANTE • INDEPENDENT LITHUANIA WEEKLY

Nr. 19 1983 GEGUŽĖS - MAY 5 d.

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

7722 GEORGE St. LA SALLE, P. Q. H8P IC4, Tel: 366-6220 30 c.

SAVAITINIAI ĮYKIAI

NORVEGIJA IR ŠVEDIJA VĖL STEBI SVETIMUS POVANDENINIUS LAIVUS

Norvegijos pietvakarių krante buvo pastebėtas svetimasis povandeninis laivas. Gynybos Ministerija pasiuntė specialų žvalgybos laivą ir malūnsparnį su specialiais instrumentais nustatyti povandeninio laivo slėptuvės gilumą.

Pastebėtas antras povandeninis laivas, spėjama, buvo naudojamas nukreipti dėmesį nuo pirmojo.

Patrulinuojantys Norvegijos povandeniniai laivai iššovė dvi serijas po 6 specialias povandenines raketas.

Švedijos laivynas medžioja peržengusį jos vandens ribas nežinomą povandeninį laivą, kuris buvo pastebėtas praėjusią savaitę. Nesunku spėti, kam tie nelegaliai atplaukę laivai priklauso.

SVARBŪS DOKUMENTAI LONDONO GATVĖJE

Britanija vis dar stebina šnipinėjimo veikla. Šiomis dienomis Londono Bermondsey rajone vieno garažo savininkas pastebėjo antspaudotą baltą specialų maišą. Pradėjęs pastebėti raštus, kurie atrodė žymėjo grafais ir vardus povandeninių laivų. Kituose popieriuose tankų sąrašai. Skubiai uždaręs maišą, pranešė Scotland Yard'ui. Detektyvams paaiškėjo, kad tai buvo klasifikuoti, kaip jie sako, ne pirmos eilės slapti NATO dokumentai, bevežant iškritę iš mašinos. Toks "pamėtinimas" atsitiko jau antrą kartą šiais metais Londone.

KANADOS FINANSŲ MINISTERIS MONTREALYJE

Marc Lalonde, federalinės vyriausybės finansų ministeris kalbėjo Montrealyje gausiai auditorijai "Montreal Chambre de Commerce". Jis ragino Quebec'o prov. finansų ministrą Parizeau sustabdyti provincinių mokesčių kėlimą, kaip ir jis pats padaręs patiekiamame federaliniame biudžete. Patarė pirmoje eilėje rūpintis šios provincijos ekonominio gyvenimo pagerėjimu, o ne vėl pirmą eilę rūpintis Quebec'o nepriklausomybe. Min. Lalonde taip pat priminė, kad po Konstitucijos gražinimo į Kanadą praeitais metais, PQ vėl išpareigojo sekančiuose rinkimuose kelti nepriklausomybės klausimą. Jeigu provincinė vyriausybė ir toliau nedirbs lojaliu ir drąsiai su savo politiniais partneriais Kanadoje, atsiliks nuo visos Kanados ekonominiai, - kalbėjo min. Lalonde, palydimas

gausių aplodismentų. Jis taip pat pareiškė, kad tiksi, jog prov. finansų ministeris nekels mokesčių 1983 metams, kaip ir jis padarė valstybiniame biudžete. Aukščiau - si mokesčiai Kanadoje - Quebec'e - privertė masiniai išsikelti iš Montrealio pagridines įmones. "Nepriklausomybės reikalavimas taip pat nesuteikia pastovaus ir pasitikėjimą sukeliančio klimato investoriams" - patvirtino min. Lalonde.

POPIEŽIUS PRAŠO AMNESTIJOS FOLITINIAMS KALINIAMS

Popiežius Jonas Paulius II parašė Lenkijos vyriausybei raštą, prašydamas suteikti amnestiją politiniams kalinams jam atvykstant vizitui į Lenkiją birželio mėnesį. Tačiau vyriausybė pareiškė, kad tokių intencijų neturi. Ji taip pat atsisakė Walesos siūlomo su vyriausybe dialogo, pavadindami jį "atgyvenusiu" ir pareiškė, kad jis nebūsiąs joks partneris šiai vyriausybei.

KONSTITUCIJOS DIENA NERAMI

Po gegužės 1 d. protesto demonstracijų Lenkijos 20-tyje miestų, gegužės 3-ioji yra Lenkijos Konstitucijos Diena, dar prieškarinė Lenkijos valstybės šventė. Minios žmonių išklause mišias Šv. Jono katedroje Varšavoje ir kard. Glemp raginimu, laikėsi ramiai išėję iš katedros. Ramaus laikymosi ragino ir Solidarność pogrindis. Tačiau už kelių blokų minia pamatė didžiulę masę riaušėms apginkluotą miliciją, kuri pasiitiko juos vandens čiuurkšlėmis. Ypač Varšavoje milicija buvo brutali, mušdama lazdomis pakliuvusį po ranka jaunimą ir net moteris.

NUSIŽUDĘ SALVADORO SUKILĖLIŲ VADAS

Salvadoro sukilėlių vadą - jas pranešė, kad nusižudė jų vadą Carpio. Jis buvo jungtinių 5-kių komunistinių grupuočių kariuomenės vyr. vadas Nikaragvoje. Kalbama, kad jis buvo atvykęs į Nikaragvą išsiaiškinti, kaip žuvo ten sukilimo veikėja Melida Montes, nes komunistai skelbė, kad ją nužudė CIA. Tikrumoje, paaiškėjo, kad ji žuvo nuo kito vadeivos rankos.

Taip iš 5-kių susijungusių grupių žuvo du vadai.

AFGANISTANAS TEBEKENČIA NUO SOVIETŲ INVAZIJOS

Pranešama, kad Sov. Sąjungos ir Afganistano kariuomenė arti Irano sienos rengiasi didelei ofensyvai.

Irena Katelytė

IRENA KATELYTĖ LAIMĖJO TARPTAUTINĘ STIPENDIJĄ

Šauni, gabi lietuvaitė Irena KATELYTĖ laimėjo Institute of International Education - Tarptautinio Švietimo Instituto stipendiją. Institutas randasi New Yorke ir skiria stipendijas studijoms užsienyje. Į stipendininkus bandė pakliūti keli šimtai kandidatų. Buvo paskirta 23 studentams - jų tarpe lietuvaitė.

Irena yra Elvyros ir Kazimiero duktė, gyvenančių Melrose Parke. 1976 m. Irena baigė Northwestern Universitetą su aukščiausiu pagyrimu iš istorijos. Magistro laipsnį įsigijo Illinois Ute Urbanoje ir pradėjo ruošti doktoratui. Numato toliau studijuoti Italijoje, Venecijoje. Ji yra jau paskelbusi studijinių darbų žurnale "International History Review". Ji priklausė garbės studentų grupei, yra labai gabi, moka lotynų, prancūzų, vokiečių ir italų kalbas, gerai kalba ir lietuviškai. Universitete priklausė lietuvių studentų klubui, puikiai skambina ir pianinu. Geriausios jai sekė mės.

LĖŠOS I LITUANI OPERAI

Kultūrinių Renginių Komitetas, vadovaujamas Ingridos Bublienės, per visą Antrųjų Pasaulio Lietuvių Dienų savaitę rengia keliolika įvairių ir įdomių parengimų. Jų didžiausias ir populiariausias yra I LITUANI opera, stotoma akistika ir talpa geriausia Auditorium teatre Čikagos miesto centre š. m. LIEPOS mėn. 1 d. 8 val. vakare. Spėktakio bilietų dar yra balkonuose ir jie gaunami GIFTS INTERNATIONAL J. Vaznelio prekyboje.

Pastatymo išlaidos didelės. Teatras talpina 3,800 žiūrovų. Pardavus visus bilietus, gaunasi tik pusė pastatymui reikalingų lėšų. Antrą pusę reikia surinkti aukomis iš mielių mecenatų ir rėmėjų JAV ir Kanadoje bei kitur, suprantanti mūsų kultūrinių renginių reikšmę išeivijai ir šioms Pasaulio Lietuvių Dienoms.

Trūkstant lėšų papildymui neseniai buvo suorganizuota LOTERIJA. Jai laimėjimus paaukojo Vytis International Service Inc., vadovaujama R. Kezio, apmokėdama DVIEJŲ ASMENŲ SAVAITGALIO ATOSTOGAS Las Vegas, Caesar's Palace ir N. Buršteino kailių prekyba, skirdama \$500 VERTĖS KAILIŲ KILIMĄ. Laimėjimų traukimas bus š. m. BIRŽELIO mėn. 29 d. Čikagoje Pasaulio Lietuvių Dienų metu. Kultūrinių Renginių Komiteto pirm. Ingrida Bublienė ir jos talkininkai jau pradėjo šių laimėjimų bilietų platinimą, visus kviesdami juos įsigyti ir tuo paremti I LITUANI operą. Br. J.

● BILJETUS I DAINŲ ŠVENTĘ, kuri bus LIEPOS 3 d., PASAULIO LIETUVIŲ DIENŲ metu, galima gauti VAZNELIŲ parduotuvėje GIFTS INTERNATIONAL, 2501 West 71 st Street, CHICAGO, IL. 60629, USA /tel:312-471-1424/.

BILJETŲ KAINOS: US \$17, - 15, - 13, 10, - ir 5, -. Užsisakant PAŠTŲ, čekius prašoma rašyti LITHUANIAN WORLD FESTIVAL, Inc. vardu, kartu pridėdant sau užduotą voką su pašto ženkleliu.

1933-1983

LIETUVOS DIDVYRIU

STEPO DARIAUS

IR

STASIO GIRĖNO

TESTAMENTAS

MES SKRISIME Į LIETUVĄ!

Lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drąsesnių žygių. Būtinai reikia ir jos sūnums prisidėti prie bendrojo darbo - tirti dar mažai žinomas Žiemų Atlanto vandenyno oro sroves, o taip pat naujai išrastus navigacijos būdus ir priemones pritaikyti kasdieniniams reikalams. Mes gyvendami tokiais laikais, kada oras stengiamasi panaudoti žmonijos reikalams, laikome savo pareigą tautos vardu tą darbą garbingai atlikti.

Jaunoji Lietuva! Tavo dvasios įkvėpti, mes stengiamės tą pasirinktą uždavinį įvykdyti. Mūsų pasisekimas tegu sustiprina Tavo dvasią ir patikėjimą savo jėgomis ir gabumais! Bet, jei Neptūnas ar galingasis audrų Perkūnas ir mums bus rūstus - pastos mums kelią į Jaunąją Lietuvą ir pašauktų "LITUANICĄ" pas save, - tada Tu, Jaunoji Lietuva, turėsi iš naujo ryžtis, aukotis ir pasiręngti naujam žygiui, kad audringųjų vandenynų dievai būtų patenkinti Tavo pastangomis, pasiryžimu ir nekvieštu Tavęs į Didįjį Teismą.

"LITUANICOS" laimėjimas tegu sustiprina jaunųjų Lietuvos sūnų dvasią ir įkvėpia juos naujiems žygiams.

"LITUANICOS" pralaimėjimas ir nugrimzdimas į Atlanto vandenyno gelmes tegu auklėja jaunųjų lietuvių atkaklumą ir ryžtumą, kad Sparnuotas Lietuvis būtinai įveiktų klastingąjį Atlantą Tėvynės Lietuvos garbei!

Tad šį savo skridimą skiriame ir aukojame Tau, Jaunoji Lietuva!

Tą didįjį bandymą pradėsime, tikėdamiesi Dangaus palaimos!

Stasio Girėno

Stepo Dariaus

DARIAUS - GIRĖNO TESTAMENTO atspaudą galima užsisakyti Toronte Lietuvių Filatelistų Draugijoje (Žiūr. 6 psl. "Filatelijos Paroda Lithpex V").

ty klubui, puikiai skambina ir pianinu. Geriausios jai sekė mės.

JAV - KANADOS ATSTOVŲ I V PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESĄ SUVAŽIAVIMO CLEVELAND, OHIO, KOVO 19 - 20 d.d.

NUTARIMAI:

1. Suvažiavimas SVEIKINA kovojantį Lietuvos jaunimą. Mes pilnai solidarizuojame su Jumis ir Jūsų kova už tautinę ir religinę laisvę ir už Žmogaus ir Civilines Teises. Mes esame su Jumis. Šiame suvažiavime mes ruošiamės V Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui. Šį Kongresą dedikuojame Jums ir Jūsų kovai. Kreipiames į viso pasaulio lietuvių jaunimą, Lietuvoje ir kitur, kuris yra atitolęs nuo lietuvių tautos sunkios kovos už laisvę ir raginame Juos prisidėti pilnu entuziazmu prie šios garbingos kovos.

2. Suvažiavimas reiškia protestą prieš Kun. Alfonso SVARINSKO suėmimą pereitą žiemą. Suvažiavimas yra paruošęs peticijas JAV-bių ir Kanados užsienių reikalų ministerijoms, reikalaujamas, kad šios ministerijos pareikštų greitą ir griežtą protestą Sovietų valdžiai prieš šį suėmimą. Esame paruošę peticiją Sovietų Sąjungos KP-jos generaliniam sekretoriui, reikalaujant laisvės kun. Svarinskui.

Suvažiavimas sveikina kun. Svarinską ir linki jam ištvermės sunkiuose dabarties varguose.

3. Suvažiavimas reiškia protestą prieš "OFFICE of SPECIAL INVESTIGATIONS" kolaboraciją su KGB, Amerikos lietuvių persekiojime ir siunčia protesto peticiją JAV Teisingumo Sekretoriui W. French Smith, reikalaujant, kad ši kolaboracija būtų tuojau sustabdyta.

4. Suvažiavimas sveikina PLB-ės, JAV LB-ės ir KLB-ės Valdybas ir reiškia ypatingą padėką JAV LB-ės Pirminkui dr. Butkui už dalyvavimą suvažiavime.

Nepriklausoma Lietuva

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la libération de la Lituanie! Loyauté au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS NL SPAUDOS BENDROVĖ.
Redaguoja REDAKCINĖ KOLEGIJA
Telefonas: (514) 366-6220

Second Class Mail. Registration No. 1952. Return postage guaranteed.
Postage paid at Montreal, CP. Published by the Independent Lithuanian Publishing Co. at 7722 George St., LaSalle, P.Q. H8P 1C4

Metinė prenumeratorų kaina Kanadoje - \$ 14.00
Rėmėjo - \$ 20

P.S. Rendraščių ar korespondentų spausdinamos mintys nebūtinai turi atitikti redakcijos nuomonę. Rankraščiai gali būti trumpinami ir taisomi redakcijos nuožūra, gražinami tik iš anksto susitarus. Už skelbimų turinį redakcija arba leidykla neatsako.

IŠ POEMOS:

MOTINA

Kazys Bradūnas

O VIENSĖDŽIO GRIUVĖSIUOS, PRIE DAUBŲ,
NUOŠALĖJE

KYLA RŪKO BALTIEJI KALNAI.
RUDENIOP EINA DIENOS, IR NAKTIS PAILGĖJUS;
BLĖSTA LAUŽO DRĖGNI PELENAI.

PRIE JŲ MOTINA MELDŽIAS, ATSIKLAUPUSI GUOLY.
TOLU MOJ ŠVINTA RYTO DANGUS.
DAR SŪNUS IR MARTI JOS, KUR PAVARGĖ

TEN IR MIEGA GILIUOJU MIEGU.
PARPUOLĖ,

JI APEINA BE BALSO PLATŲ, IŠKIRSTĄ SODĄ -
TEN TIK DILGĖS, SAUSI STAGARAI.
KUR PAVASARĮ KASĖ PURŲ DARŽĄ RASODAI,
TEN IŠDŽIŪVUSIŲ KIEČIŲ KERAI.

TIK DIRVONAI APLEISTI JAU GYVENVIETĘ SUPA,
TIK SUPUOLUSI ŽEMĖ KIETA.
IR ATODŪSIU GESTA SUNKŪS ŽODŽIAI TARP LŪPŲ:
- TARTUM ŽEMĖ IR AŠ NEBE TA.

IŠ POGRINDŽIO SPAUDOS -

"AUŠRA" Nr. 29(69)

/ tęsinys /

Ilgintas smalsumas mosklo žinioms Basanavičių atvedė į istoriją ir padarė jį aušrininkų istoriku. Nuo mažumės pasižymėjęs proto imlumu. Tokio polinkio jaunuoliai pirmiausia ima domėtis savąja aplinka ir jos praeitimi. Autobiografiškai jis šitaip prisimena pirmąjį susidūrimą su istorija: "Pirmąsias žinias iš lietuvių praeities nuo mano tėvo įgijau; tai buvo žinios apie mūsų krašto baudžiavą ir kita; vėliau Strykovskio "Kronika polska litewska, Żmudzka"/1582/ buvo mano vadovu; Gvaninis Dlugošas, Kromeras ir kiti kronistai, o vėliau Kraševskio raštai turėjo didelę į mane tekę, ir aš, gimnazijoje dar būdamas, patogiai buvau su lietuvių istorija susipažinęs" /J. Basanavičius. Rinktiniai raštai, Vilnius. 1970, p. 21/.

Regis, pati prigimtis stūmė Basanavičių į humanitarinius, ypač į istorijos mokslus. Iš pradžių jai ir pakluso, studijams Maskvos universiteto istorijos-filologijos fakultetą /1873/. Iškart įniko į Lietuvos praeities studijas. Ištrūkęs nuo universitetinių paskaitų ir apsidirbęs su privačiomis pamokomis, Rumiancovo bibliotekoje skaitė knygas ir brido "vis gilyn ir gilyn į lietuvių praeitį" /Ten pat p. 24/. Jau pirmaisiais metais surinko apščiui medžiagos Kęstučio biografijai. Toks pirminis užmojis rodo jaunuolio polinkį istorijos tyrinėjimams. Jei Basanavičius būtų ištveręs studentų istoriku iki galo ir būtų iš pagrindų išėjęs istorijos mokslus, rasit, Lietuva būtų gavusi pirmąjį didelį savo istoriką, kuris būtų nutiesęs kelius mūsų moksliškai istorijai.

Dėl tam tikrų praktiškų motyvų pradėjęs nuo antrųjų metų studijuoti mediciną, istorijos vis dėl to neužmiršo. "Darbus laboratorijoje ar klinikoje atlikęs, aš ir vėliau dar vis triūsiausi neretai bibliotekose, ką tik įgriebdamas apie Lietuvą skaitydamas", - prisipažįsta autobiografijoje. /Ten pat, p. 25/. Mūsų istorijos ir literatūros

LIETUVOS SOSTINĖ

1323 m. GEDIMINAS su savo dvaru persikėlė į Vilnių ir pirmą kartą paminėjo jį kaip Lietuvos valstybės sostinę.

Keltis iš Trakų į Vilnių Gediminą paskatino politinės ir ekonominės to meto sąlygos. Svarbiausi Lietuvos susisiekimo keliai buvo Baltijos jūra ir Nemuno ir Neris, o taip pat ir Dauguvos upės, kurios jungė lietuvių žemes su tolimesiais rusų kraštais. Kryžiuočių ir kalavijuočių ordina, pradėję Pabaltijo užkariavimą XIII amžiuje, visų pirma stengėsi užgrobti tuos kelius. Pirmiausia jie įsitvirtino Dauguvos ir Nemuno žiotyse ir, naudodami šias upes susisiekimui, veržėsi gilyn į lietuvių žemes. Lietuviai, norėdami atremti šį veržimąsi, statėsi pilis santakose ir upių krantuose. Be to, Lietuvos Didžiam kunigaikščiui reikėjo patogaus prekybinio kelio šalies ūkiui ir karienei galiai stiprinti. Visa tai nulėmė Didžiojo kunigaikščio dvaro perkėlimą iš Trakų į Vilnių.

/Iš leidinio "Vilnius"/

(Patariame išsikirti)

veikaluose yra įprasta kalbėti apie tą 19 a. pradžios žemaičių romantizmą. Jis daugiausia minimas vien literatūros mokslo požiūriu. Istoriografijai reikšmingas tik jų romantizme įleidęs šaknis liaudiškumas. Vien liaudiškumu jie prilygo ir minėtiems Vilniaus lenkų romantikams. Tik jie skyrėsi tuo, kad jų liaudiškumas buvo savas, tautiškas, kilo iš ypatybių jų kilmės. Jie priklausė žemaičių bajorų luomui, anais baudžiaviniais laikais ne visiškai nutolusiam nuo liaudies, nuo jų kalbos. Didžiama jų neturėjo stambių valdų, todėl ekonomiškai per daug neatsiribojo nuo liaudies. Anų laikų žemaičių bajorus deramai apibūdino žinomas literatūros istorikas M. Biržiška: "Žemaičių bajorai savo žmonėms buvo daug artimesni nei kitose provincijose, demokratiškesni" /M. Biržiška. Iš mūsų kultūros ir literatūros istorijos. I t., Kaunas, 1931, p. 151/. Vilniaus universitetas paliko savo ženklą ir kai kuriems žemaičių bajorams. Čia studijuodami, jie išsiskyrė iš lenkiškos studentų aplinkos ir, kaip spėjama, turėjo įkūrę savo draugiją, kur šnekėdavo žemaitiškai. Manoma, kad įžymiausias tos draugijos narys buvęs Simonas Stanevičius, paskyręs jai žinomą dainą "Žemaičių šlovė". Toje "aukštoje dainoje", anot autoriaus, džiaugiamasi, kad "Lietuvos senos giminės pražuvime sveikos liko". Užtat tam studentų būreliui Stanevičius siūlęs "sutaisyti, ką amžiai pagadino". O tai reiškia, kad turi atgyti "garbė tėvų ir liežuvis".

Jau šioje Stanevičiaus giesmėje pirmą kartą išryškėja itin aušrininkų istorikų branginamos idėjos: gaivinti lietuviuose pagarbą praeičiai. Iš Stanevičiaus giesmės matome, kad toji romantiška dvasia vedė į tautiškumą. Jos veikiamas, pirmuoju tautiniu istoriku tapo Simonas Daukantas, kuris laikytinas aušrininkų istorikų pirmataku. Pirmą savo istoriją "Darbai senųjų lietuvių ir žemaičių" jis rašė dar būdamas studentu - tiesiogiai veikiamas universiteto. Nors tas darbelis menkas ir neoriginalus, - anksčiau autorių kompiliacija, tačiau jame akivaizdus romantiška laiko dvasia: meilė liaudžiai, jos tariama senaisiais laikais laisvė ir neapykanta dabartinei baudžiavai, kai toji liaudis buvo paversta. Tik jam dar buvo svetima mintis - atgaivinti lietuvių tautinę sąmonę, susiprasti, kad jie

- garbingos tautos palikuonys, ne menkesni už kitas tautas. Tokių minčių puoselėtojai tapo istorikai aušrininkai.

Aušrininkai istorikai

Romantikų pastangų ir idėjų tęsėjais aušrininkai tapo dėl žvilgsnio į praeitį. Jiems rūpėjo parodyti lietuvių garsius žygius, ypač kovas su kryžiuočiais, jų laisvės meilę, papročius, kasdienę buitį, meną, žodinę kūrybą. Bet aušrininkai nesiribojo vien praeities idealizavimu. Jų tikslas - eiti iš praeities į dabartį ir net į ateitį. Istoriškai Lietuva buvo ne vien lenkų ir rusų priedas, o turinti savaimingą buitį praeityje. Kokia ji buvo praeityje, tokia turi būti dabartyje ir ateityje. Jei romantikai buvo praeities idealizuotojai, tai aušrininkai - ne tik idealizuotojai, bet ir pragmatikai, istorijos mokslą skyre tauti - niam susipratimui žadinti.

Kaip aušrininkų istorijose atsispindėjo tas svarbiausias siekis, ryškiau galima parodyti tik atskirų asmenų darbais. Kalbant apie šiuos atskirus istorikus aušrininkus, pirmiausia turime pabrėžti, kad jų tarpe nerasime profesionalių istorikų, ėjusių istorijos mokslus. Jei tokių istorikų būtime turėję, galėtume kalbėti apie tikrai mokslišką "Aušros" laikų istoriografiją. Ką turime - mūsų praeities mylėtojų, diletantų veikalai. Net ir ano laiko istorijos mokslo akimis žiūrint, jiems negalėtume teikti tikros mokslinės vertės.

DR. JONAS BASANAVIČIUS

Reikšminga, kad aušrinės istoriografijos pirmose gretose žengė žmogus, su kurio vardu sisisė viso laikotarpio sąjūdis. Dr. J. Basanavičius, vienas iš "Aušros" įkūrėjų ir tiesa, daugiau formalus jos redaktorius, paliko daug raštų, ypač istorinių, kurie gali būti pavadinti aušrinės istoriografijos vardu. Jis - visos aušrininkų veiklos pirmaujantis istorikas ir visos srovės vadovaujantis asmuo. Apie jį ir jo darbus įvairiuose mūsų raštuose nemaža žinių. Nepriklausomybės laikais jam skirtos dvi monografijos. Tačiau iki šiol neturime studijos apie jo istorinius darbus.

/ bus daugiau /

SPORTO RENGINIAI II-SE PASAULIO LIETUVIŲ DIENOSE

II-jų PASAULIO LIETUVIŲ SPORTO ŽAIDYNIŲ GALUTINĖ PROGRAMA

1. Pasibaigus II-jų PLSŽ-nių preliminarinei registracijai, š. m. kovo 26 d. Chicagoje įvykusiame II-jų PLSŽ-nių Komiteto posėdyje buvo priimta galutinė žaidynių varžybinė programa, atsižvelgiant į preliminarinės registracijos davinius ir paskirų sporto šakų sekcijų pasiūlymus. Taipogi buvo nustatyti pagrindinės varžybų pravedimo sistemos, provizorinis bendro pobūdžio tvarkaraštis ir aptarta įvairūs kiti žaidynių reikalai.
2. Galutinė žaidynių varžybinė programa, apimanti paskutiniausius pakeitimus ir provizoroni tvarkaraštį:
 - a) **Futbolas (Soccer)** - vyrams ir jauniams (1964 m. gimimo ir jaunesniems). Varžybų tvarkaraštis bus sudarytas po galutinės dalyvių registracijos, prisiderinant prie kitų sporto šakų.
 - b) **Golfas:** Individualinės varžybos - vyrams (meisterių, A, B ir C klasėse), moterims, vyrams senjorams (1928 m. gimimo ir vyresniems), jauniams (1964 m. gim. ir jaunesniems). Komandinės varžybos - vyrams. Varžybos vyks birželio 29-30 d.d., Silver Lake Country Club, Orland Park, Ill.
 - c) **Krepšinis:** - vyrams, moterims, vyrams senjorams (1948 m. gimimo ir vyresniems), jauniams A (1964 m. gim. ir jaunesniems), jauniams B (1966 m. gim. ir jaun.) ir jauniams C (1968 m. gim. ir jaun.). Varžybos visose klasėse prasidės pirmadienį, birželio 27 d. ir tęsis visą savaitę. Vyrų, moterų ir jaunių A finalai numatomi šeštadienį, liepos 2 d.
 - d) **Lauko Tenisas:** Vienetai - vyrų A, vyrų B, moterų, vyrų senjorų (1938 m. gim. ir vyresnių), moterų senjorų (1948 m. gim. ir vyr.), jaunių (1964 m. gim. ir jaunesnių), mergaičių (1964 m. gim. ir jaun.). Dvejetai - vyrų, moterų ir mišrus. Komandinių varžybų nebus. Varžybos prasidės pirmadienį, birželio 27 d. ir tęsis visą savaitę.
 - e) **Ledo Ritulio (Ice Hockey)** varžybos vyrams įvyks š. m. gegužės 14 d., Toronte, Ont. Vykdo - Toronto Lietuvių Ledo Ritulio Klubas.
 - f) **Lengvoji Atletika** - vyrams, moterims, jauniams A (1964-66 m. gimimo), jauniams ir mergaitėms B (1967-68 m. gim.), jauniams ir mergaitėms C (1969-70 m. gim.) ir jauniams bei mergaitėms D (1971 m. gim. ir jaunesniems). Varžybos vyks ketvirtadienį, birželio 30 d. ir penktadienį, liepos 1 d.
 - g) **Plaukymas** - vyrams, moterims, jauniams ir mergaitėms B (13-14 metų), jauniams ir mergaitėms C (12 m. ir jaunesniems). Klasifikacija - pagal dalyvio amžių varžybų dieną. Varžybos vyks penktadienį, liepos 1 d. ir šeštadienį, liepos 2 d.
 - h) **Raketbolas (Racquetball):** Individualinės varžybos - vyrams (neriboto amžiaus) ir vyrams senjorams (1943 m. gimimo ir vyresniems). Komandinės varžybos - vyrams (neriboto amžiaus). Vyrų individualinės varžybos prasidės trečiadienį, birželio 29 d. Komandinės ir vyrų senjorų individualinės varžybos vyks penktadienį, liepos 1 d., ir šeštadienį, liepos 2 d.
 - i) **Slidinėjimo alpinistinės** varžybos įvyko š. m. vasario 5 d., Holiday Valley Ski Resort, Ellicottville, NY.
 - j) **Stalo Tenisas:** Vienetai - vyrų, moterų, vyrų senjorų (1933 m. gimimo ir vyresnių), jaunių (1964 m. gim. ir jaunesnių) ir mergaičių (1964 m. gim. ir jaun.). Dvejetai - vyrų, moterų ir mišrus. Komandinės varžybos - vyrams. Varžybos vyks penktadienį ir šeštadienį, liepos 1 ir 2 d.
 - k) **Šachmatai:** Individualinės varžybos - 6 ratų šveicarių sistema. Vyks nuo antradienio, birželio 28 d., iki šeštadienio, liepos 2 d. imtinai. Klasifikacija bus nustatyta po galutinės registracijos, atsižvelgiant į užsiregistravusiųjų skaičių.
 - l) **Šaudymas:** Individualinės varžybos - mažojo kalibro (.22 cal.) šautuvas, orinis (pneumatinis) .177 cal. šautuvas, medžioklinis (šrutinis) 12 cal. šautuvas. Varžybos atviros visiems lietuviams šaudytojams be amžiaus ir lyties skirtumo. Pistoletų varžybų nebus. Varžybos vyks birželio 30, liepos 1 ir 2 d.d., Chicago apylinkių šaudyklose. Vieta dar galutinai nenustatyta.
 - m) **Tinklinis** - vyrams, moterims, jauniams (1964 m. gim. ir jaunesniems), mergaitėms A (1964 m. gim. ir jaun.), mergaitėms B (1966 m. gim. ir jaun.), mergaitėms C (1968 m. gim. ir jaun.). Varžybos prasidės trečiadienį, birželio 29 d. ir tęsis iki šeštadienio, liepos 2 d. imtinai.
3. Dalyvavimas II-se PLSŽ-se yra atviras visų kraštų, neabejotinai lietuvių kilmės sportininkams ir lietuvių sporto vienietams, neprasižengusiems mėgėjų sportinės drausmės nuostatom, išpildžiusiems šių žaidynių nuostatų reikalavimus ir atlikusiems dalyvių registraciją pagal nustatytą tvarką.
4. Apdovanojimai: a) Didieji PLSŽ-nių medaliai ir diplomai už 3 vietas visų sporto šakų vyrų ir moterų rungtyse. b) PLSŽ-nių medaliukai ir diplomai už 3 vietas prieauglio, senjorų ir kitose klasėse.
5. Išskyrus slidinėjimą, ledų ritulį, golfą ir šaudymą, visos varžybos vyks Illinois Universiteto, Circle Center salėse ir aikštynuose, South Halsted St. & Roosevelt Rd., Chicagoje.
6. Dauguma žaidynių dalyvių bus apgyvendinti Illinois Universiteto Medical School. Apgyvendinimo reikalus tvarko II-jų PLSŽ-nių K-to nare Rūta Pauperienė, 9125 S. 54-th Ct., Oak Lawn, IL 60453. Tel. (312)-425-8190.
7. Galutinės dalyvių registracijos terminas krepšiniui ir tinkliniui yra š. m. gegužės 25 d., visoms kitoms sporto šakoms - š. m. gegužės 31 d. Registracija atliekama pas II PLSŽ paskirų sporto šakų sekcijų vadovus.
8. Detališkos kiekvienos sporto šakos varžybinės informacijos, dalyvių registracijos instrukcijos ir kiti žaidynių reikalai yra pranešama atskirais aplinkraščiais visiems š. Amerikos sporto vienietams ir užjūrio kraštais bei, suglaustose formoje, skelbiama spaudoje. Žaidynių reikalais, kreipkitės į II PLSŽ Komiteto vicepirmininką Rimantą Dirvonį, 8913 S. Leavitt St., Chicago, IL 60620, telef. (312)-239-2179, arba į gen. sekretorių Algirdą Bielskį, 3000 Hadden Rd., Euclid, OH 44117, telef. (216)-481-7161.

II-jų PLSŽ-nių KOMITETAS

NEPRIKLAIMOMA LIETUVA

75-oji Šv. KAZIMIERO PARAPIJOS SUKAKTIS

Šv. Kozimiero SUKAKTUVINIAME KONCERTE diriguoja muz. Tėv. M. Milox

Tony's Photo Studio

SUKAKTUVINIAME BALIUJE pagerbiamas su "Ilgiausių Metų" linkėjimais muz. dirigentas M. MILOX jo gimtadienio proga

Nuotr. J. V. Danio

KOLYMA: prisimenant vienos kalinės liudijimą

Vertė A. Ž.

Kasmet kovo 8 dieną pasaulyje paminima Tarptautinė Moters Diena. Ypatingai daug dėmesio jai teikiama So vietų Sąjungoje. Tada spaudoje giriamasi moterų nuopelnais socializmo statybai, žarstomos rieškučiomis visokios statistikos. Vyrai raginami apdovanoti žmonas gėlėmis, palepinti saldumynais. Visas tas šurmulys, tačiau, nieko neapgauna. Liaudis pasinaudoja ta proga nusigerti ir tą šventę vadina "Bobadieniu". O tai daug pasako...

Iš tiesų visiems, išskyrus svetimtaučius, apžabaluotus turistus, puikiai žinoma, kokia yra skurdi bei varginga tarybinės moters kasdienybė, kokia žiauri ir negailestinga jos kova už būvį. Labai blaivų jos padėties atvaizdavimą Natalijos Baranskajos knygoje "Nedėlia kak nedėlia" dabar papildė vis gausėjantis svetimtaučių, gyvenusių Sovietijoje, liudijimų skaičius. Visi be išimties pasibaisėja tų pirmlaik suvargusių, susenusių, sugrūbusių moterų reginiu. Niekam nepaslapstis, kad joms pavedami nedėkingiausi, kartais net sveikatai pavojingi, darbai. Tas vaizdas neišvengiamai mums iškyla Moters Dienos proga.

Šalia jo, tačiau, bematant prasimuša kitas, dar nuožmesnis nužmogintos moters - MOTERS KALINĖS vaizdas Vėlgį pažįstamas iš daugelio raštų atminimų knygų, parašytų tiek buvusių sovietinių politinių kalinių /Evgenijos Ginzburg/, tiek svetimtaučių, neužmirštant ir lietuvių -B. Armonienės, E. Juciūtės. Ir tada išsišiepia prieš mus didžioji mūsų amžiaus gėda... Tenka pripažinti, kad prieš pasirodant Solženycino raštams, visi tie skausmingi išsipasakojimai nesukrėtė Vakarų pasaulio sąžinės. Žinoma, sovietinė propaganda velnioniškai suka, nuostabiai orkestruota, kas be ko, jai niekada netrūko ir netrūks uolių talkininkų iš vakariečių diplomatų, politikologų, žurnalistų pusės. Šiandien mokyti žmonės svarsto, ar sąjungininkai žinoję, ir nuo kada, apie kacetų buvimą Reicho teritorijoje, kodėl nemėginta bombarduoti Aušvioco.

Apie KOLYMĄ, baltosios mirties šalį, Baltąją Krematorių, britai sužinojo palyginti anksti, 1942 metais, kai tveriant gen. V. A. Andersono armiją, jai pateko buvę Kolymos kasyklų vergai paliejęliai. Toji paslaptis, tačiau, buvo stropiai saugoma, idant neužgavus Uncle Joe jausmų... Turėjo prabėgti dar dvidešimt su viršum metų, kol Kolymos vardas ir jos siaubo metraštininko Varlam Šalamo pavardė /"Kolymos pasakojimai"/ pasidarė pažįstami bent siauram skaitytojų būreliui.

O tačiau, rodos, būta šurplių dokumentų, kaip kad sakysim lenko A. Krawiecki - "KOLYMA: le bagne de l'or" /1952/ vertimas. Panašus likimas ištiko ir šveicarų pilietybės Elinor Lipper knygą ELEVEN YEARS IN Soviet PRISON CAMPS /Chicago, Henry Regnery, 1951/. Peržvelgus, kas tada, 1951 m. apie ją buvo parašyta amerikiečių spaudoje - "No way to check authority on this book... What she tells is in general already well-known" - beveik koku. Kaip gali būti žmonės taip sudiržę, atbukę? Dar ir šiandien Elinor Lipper pavergia mus savo žodžio tiesa ir žmogiškumu, ir tai, ką ji sako apie kalinės padėtį, kažkaip mums nusako ir bendrą moters padėtį Sovietų Sąjungoje:

"Aš parašiau šią knygą, nesinaudodama jokiais užrašėliais, padarytais kalinimo metu. Vesti dienoraštį Sovietų Sąjungoje tolygu savižudybei. Bet per vienuolika metų stovykloje, visa kas vyksta pasaulyje anapus spygliuotų vielų, tampa taip neapčiuopiama ir nerealu, kaip sapnas. Vienintelė tikrovė yra žemė, nusėta mediniais sargybos bokštais - mūsų žemelė, kalinių žemelė. Tikrovė yra pabalęs plentas išilgai balto slėnio ir pakrūtės, kur teka sušalusios upės, plentas, kur styro vienvėdis ir užauja pūgos, plentas, kuris veda į baltų miškų tylą. Jei jums teko kartą nukasinėti sniegą nuo to plento, jūs niekada jo neužmiršite. Jei jums teko būti kratomai mylių myliom ant to kelio sausakimšame sunkvežimyje, kur neįmanoma išlaisvinti nutirpusių sąnarių iš po kaimyno nutirpusių sąnarių, jūs niekada neužmiršit to kelio.

1983. V.5

Visa, ką anksčiau žinojom - mėgiamų eilėraščių eilutės, svetimos kalbos, istorija - vis labiau ir labiau dilo iš atminties. Į pabaigą mes net pamiršome, kaip griūti ir neivilti, nes grimzdom į bukinančią, brutalizuojančią apatiją. Duonos davinio uncijų skaičius darėsi svarbesniu už visas datas pasaulio istorijoje. Mes nebepajėgėme užmiršti, kiek uncijų mums buvo išdalinta, kur ir kada, lygiai, kaip nebepajėgėme užmiršti tų vietų, kurios neturėjo net pavadinimų, vien kilometrinių stulpelių, bet kurios mums reiškė arba išlikimą gyvoms, arba mirtį".

Nepretenduodama į rašytojas, Elinor Lipper prabyla eilinės kalinės balsu, kurio tembras neužginčijamai moteriškas.

Ar ji "nepasako nieko naujo", kaip kad teigė amerikiečių žinovai, tesprendžia patys skaitytojai iš pateiktųjų ištraukų, bet mums rodės, kad pasauliui džiaugiantis Moters Diena, ne pro šalį prisiminti šį veikalą. /Taip pat ir minint Motinos dieną. Red./

Vert.

Elinor Lipper

KAIP PASIRENKAMOS ŽMONOS

Kasmet į Kolymą suveža apytikriai tarp 80.000 ir 100.000 belaisvių vyrų, bet nedaugiau kaip 500 moterų. Belaisviams draudžiama turėti bet kokius santykius su priešingos lyties asmenimis. Jų stovyklos visiškai atskiros. Žodžiu, kad aukso kasyklų belaisviai kartais nemato moters - net iš tolo - per ištisus 6 ar 7 metus. /b.d./

LENKIJOS MARŠALO PILSUDSKIO ŽMONOS ATSIMINIMAI

Maršalo Jozef Pilsudskio antroji žmona, Aleksandra, savo atsiminimų knygoje "Wspomnienia" - Atsiminimai, išleista Anglijoje, Londone, 1960 m. "Gryf" leidyklos, mini joje Lietuvą ir lietuivius...

Aleksandros atsiminimų pirmoji laida buvo išleista 1940 m., pritaikyta tuo laiku anglų opiniui apie Lenkiją ir lenkus anglų kalba. Anglų laidos turinys yra skirtingas nuo išleisto 1960 metais.

Pilsudskis lietuvis. Autorė rašo, kad Pilsudskio giminė yra kilusi iš lietuvių kunigaikščio Dovsprungio dinastijos. Iš tos šeimos buvo kilęs kunigaikštis Ginetas, kuris 1413 m. buvo Herodės suvažiavime atstovu. Nauja pavardė pasivadino 15 amžiuje nuo dvaro "Pilsudy". Apie Ginetų giminę mini ir Strykovskis savo "Kronikoje".

Jozef Klemensas Ginetas-Pilsudskis gimė 1867 m. Zulovo dvarelyje, Vilniaus krašte. Tėvai turėjo 12 vaikų. Mykolas Biržiška buvo užsiminęs, kad maršalas mokėjo susikalbėti lietuviškai.

Kilus II-jam Pasauliniam Karui, Lenkijoje iš 35 milijonų gyventojų buvo 765.000 vokiečių tautybės, tai yra 2,4% bendro gyventojų skaičiaus. Prasidėjus karo veiksmams, Lenkijos vokiečiai parodė savo tikrą veidą. Jų vadinama 5-oji kolona pasireiškė ir prisidėjo prie Lenkijos valstybės žlugimo. Vilniuje, prie Rasų kapinių, puikių paminklų gamintojas buvo vienas iš labai svarbių Vokietijos agentų, kuris savo žinioje turėjo platų šnipų tinklą.

Pilsudskienė prasidėjus karui, buvo Varšuvoje, bet po kelių dienų išvyko į Vilnių. Vilniuje pasijuto ramiai. Per pažintį gavo universiteto pastatą butą. "Vilnius visada man liks brangus ne tik dėl žavumo, patrauklumo, bet ir dėl to, kad kiekvieną akmenėlį mylėjo mano vyras". Taip rašo Pilsudskio žmona. Tai mielas maršalo miestas...

Artėja raudonasis tvasas. Trumpos ramybės dienos. 1939.9.17 d. atskrido netikėtina žinia, kad bolševikai-rusai peržengė Lenkijos sieną. Pradžioje lenkai tikėjo, kad rusai ateina jiems į pagalbą pagal slaptą lenkų-rusų susitarimą. Lenkų kariuomenė buvo visiškai pasimetusi. Rusų daliniai artinosi prie Vilniaus. Vilniaus vaivada pulk. Artur Maruszewski ragino maršalo žmoną kiek galima greičiau aplėsti Vilnių ir vykti į Lietuvą. Ji pasinaudojo pulkininko patarimu. Jos sesuo ir vyro brolis Jonas Pilsudskis liko Vilniuje. Jie netikėjo, kad bolševikai bus tokie žiaurūs.

Pakeliui į Kauną, viename pereiname punkte Aleksandra su dukra buvo sulaukytos dokumentų patikrinimui. Kontroluojantis dokumentus buvo Lietuvos lakūnas. Jis buvo suipažinęs su Pilsudskienės dukra, kuri vasarą buvo atvykusi į sklandytuvų-lakūnų suvažiavimą. Tas lakūnas mokėjo lenkiškai. Atpažinęs dukterį, stebėjosi, kad taip greitai Lenkija buvo sumušta. Pakelyje aplinkui visi keliai buvo pilni kariškių ir civilių. Jautėsi neramumas ir pačioje Lietuvoje.

Lietuvos ministerio patarimas. Kaune, po pasitarimo su giminėmis, Butleriu, Narutavičium, Lenkijos pasiuntiniu Kaune, Lukasiwicz ir Raczyński Londone, Aleksandra Pilsudskienė nutarė vykti į Rygą. Vidaus Reikalų Ministeris patarė kuo skubiausiai vykti į Švediją. Tai buvo nuostandus patarimas. Autorė rašo, kad ministeris prašė ją, kad kai bus prieita prie taikos derybų, kurios tikriausiai Lenkija nebus pamiršta, ta proga "prašyčiau poną", sakė ministeris, "neužmirškite užtartį ir Lietuvą".

Iš Rygos per Lenkijos pasiuntinį, Pilsudskio žmonai su dukra pavyko išvykti į Švediją-Stokholmą švedų-rusų lėktuvu, kurio pilotu buvo rusas. Tai buvo Lietuvos ministerio laimingas patarimas. Daugiau skridimų jau nebuvo. Anglijos ambasadoriaus paslauga, jos specialiu lėktuvu laimingai pasiekė Anglijos žemę, kur jautėsi vieniša betėlynės, svetimame krašte.

Būdama išeivijoje, prisimena savo jaunystę ir savo veiklą rusų okupacijoje. Prisiminė traukinio užpuolimą ties Bzdōnais, kuriame 1908.9.26 d. dalyvavo 16 vyrų ir 4 moterų, jų tarpe Pilsudskis ir ji. Tame užpuolime buvo pagrobta 200.000 rublių nelegaliai Pilsudskio veiklai. Toje traukinio užpuolimo grupėje dalyvavo vėlesni Lenkijos ministrai pirmininkai, aukšti karininkai ir ambasadoriai -kunigaikštis Czesław Swirski, Aleksander Prystor, Waleri Slawek, Tomasz Arciszewski ir kiti generolai.

Vilniaus "išlaisvinimas". Žygi į Vilnių Pilsudskis padarė savo asmenišką iniciatyvą. Saugumo sumetimais apie tai žinojo tik keletas jo patikimiausių draugų. Tuo laiku bolševikai sparčiai artinosi į Lenkijos gilumą. Pilsudskis gerai žinojo, kad jo pralaimėjimas, atneš jam didelį smūgį. Bolševikai paskubomis sukūrė lietuvių-baltarusų respubliką su sostine Minske. Respublikos sienos turėjo siekti Mlavą ir Balstogę. Maskvoje pradėta steigti lenkų raudonoji armija. Per Lenkiją bolševikai norėjo užimti ir visą Europą. Savo žygyje rusai Vilnių užėmė 1919 m. sausio mėnesį. Padėtis buvo labai pavojinga, galima sakyti beviltska...

Dau vėliau Pilsudskis rašė: "Wilno bylo moim egzaminem". Jo draugas, prancūzų gen. Paul Henry į Pilsudskio strateginį bolševikų atmušimą - atstūmimą žiūrėjo kaip į kokią kvailystę, taip pat jo artimiausias generolas Stanisław Szeptycki netikėjo, kad planas pavyks...

Vilniaus užėmimas Pilsudskii 1919 metais pavyko. Jo daliniai į Vilnių įžengė Velykų dieną. Antrą Velykų dieną ir pats Pilsudskis atvyko į Vilnių ir prie Aušros Vartų koplčios dalyvavo pamaldose. Pilsudskis po Vilniaus užėmimo dienos įsakyme rašė: "Tautos vardu, kuri jus išsiuntė savo sienų gynybai dėkoju už jūsų karviškę vargą. Vilniaus užėmimas liks mūsų tautos istorijoje vienas iš gražiausių puslapių...

Autorė rašo, kad gyventojai su didžiausiu entuziazmu sutiko lenkų kariuomenę. Pats būsimasis maršalas rašo, kad jam antrą dieną atvykus į Vilnių "widzialem cale mias-to placzące ustawicznie ze wzruszeniem i radości..." - mačiau visą miestą verkiantį be pertraukos iš džiaugsmo. Kad taip nebuvo, tai gali paliudyti ne tik lietuviai, kurie buvo išmetami iš gimnazijos, prieglaudų ir kitų geresnių pastatų, bet ir žydai, kurie buvo skriaudžiami. Autorė rašo, kad vyrui buvo sunku sulaikyti lenkus nuo žygd "pogromo" - skerdynių.

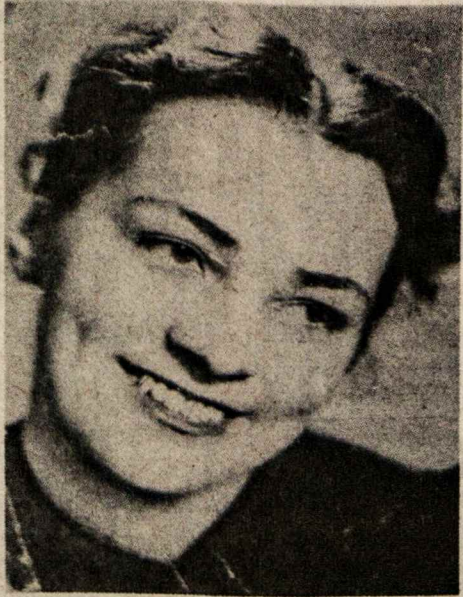
Ginkluota kova dėl Vilniaus buvo laimėta, bet tarptautinėje scenoje ji tęsėsi toliau ir vis aštrėjo.

Vakarai smerkė Lenkijos politiką. Ne visos Vakarų valstybės sutiko su Pilsudskio politika. Lenkija buvo apkaltinta imperialistiniais siekiais. Lenkai didžiavosi, kad jie išgelbėjo Europą nuo komunizmo ir bolševizmo, priverčiami pasirašyti Rygoje taikos sutartį 1921 m. kovo 18 d. Toje sutartyje rusai Vilnių pripažino Lietuvai. Tuomet Pilsudskis buvo nepatenkintas. Jis vėliau pasiuntė ten savo patikimą "sukilėlį" gen. Żeligowski, kuris Vilnių atplėšė nuo Lietuvos ir padovanojo savo mylimam vadui, kuris, susidaręs išpūdis, norėjo tapti dvilypės lenkų-lietuvių valstybės "karaliumi".

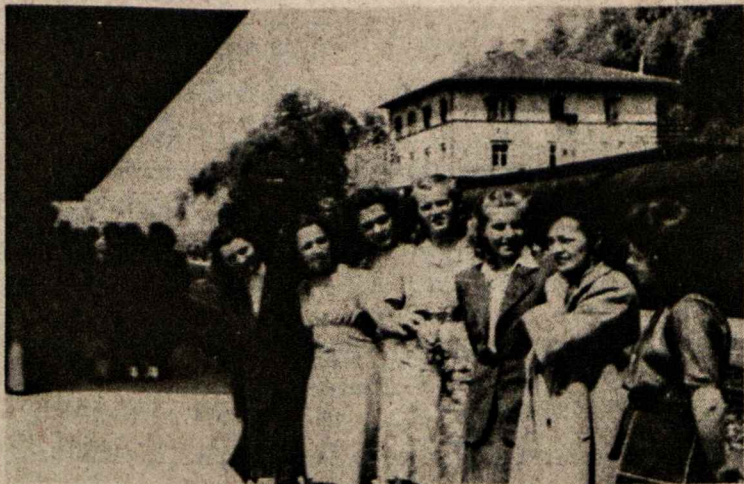
Stėpas Varanka

KULTŪRINIS PUSLAPIS

DANUTĖ NASVYTYTĖ, IŠRAIŠKOS ŠOKIO PIONIERĖ,
NESENAI MIRUSI

ŠIS TAS IŠ PRAEITIES

Iš Danutės Nasvytytės Studijos nuotraukų. Pirmoje eilėje iš dešinės montrealietė Galina Šimaitienė (viršuje)

Juozas Šilėnas

VEIDU I ŠIAURĘ

II-jo PASAULINIO KARO ATSIMINIMAI

Antroji Dalis

/ tęsinys /

14/72/

Moters lavonas kabo keletą metrų atokiau nuo vyrų, ant atskiros trumpo skersiniu perkalto stulpo. Jisai, atrodo, įkastas prieš pat egzekuciją. Jos rankos nesurištos, viena nudrėbusi prie šono, dešinioji stipriai mėšlungiškai įsikibusi į krūtinę. Ilgi, vešlūs kaštoniniai plaukai vėjo ištaršyti, uždrėbę ant užverto veido. Bruožai byloja nepraėjusios jaunystės žydėjimą, apiplyšusi, margo rašto suknėlė pasikėlusį virš nustumusių kojinių apnuogintų kelių. Vienas nutrintu kulnu batukas dar tebesilaiko ant nutusios kojos, antras guli nukritęs prie stulpo, būdė liū sumintame purve. Šalia jų, nuo lietaus įmirkusioje dirvoje gilios, juos atgabenusių sunkvežimių vėžės ir pasagomis kaustytų batų pėdos.

Priekyje prieš kartuves, ant netašyto kuolo prikabin-ta juodai dažyta lenta su ryškiais komendanto inicialais, skelbia, kad tai įvykdyta karo metu veikiainčiais įstatais, už karinio turto grobimą. Netoliese pakartųjų trys ilgi, žemėm apipilti praimti bulvių kapčiai. Ant jų kauburių nutūpę kranksi juodi varnai, lyg nešdami jiems patikėtą budelių tarnybą.

Visa tai stebime be žodžių. Krūtinę užgula sunkus skausmo akmuo. Albertas turi slaptai atsinešęs foto aparatą. Mūsų apsaugoje jis padaro nuotrauką, kad vėliau kada nors parodytų kitiems karo meto žiaurumus.

Nueidami, akmenimis nubaidome klaidais balsais rėkaujančius varnus, kurie pakyla dar su didesniu klege-siu ir ilgai suka ratu virš pakartųjų. Mums nutolus, jie vėl debesiu nugula kapčius ir vėl kranksi.

Smulkus, įkyrus lietus krapuoja per visą dieną. Žemė pasidaro pažlugusi ir lipni, sunkiai velkame purvą aplipusius batus. Valome žiemos metu iškastus apkasus, lyginam ir taisom nuo pašalo apgriuvusius jų šonus ir mėtom subirusias žemes, prakasam naujus praėjimus.

Aerodromas ištuštėjęs, nebesimato prieš keletą dienų matytų lėktuvų, jie persikėlė į Helos aerodromą, toliau nuo juos siekiančios rusų artilerijos ugnies. Daromi parengiamieji išsprogdinimo darbai, matyti rusų artilerijos sviedinių išmuštos duobės ir sugriauti buvusieji aerodromo tarnybos pastatai.

Rusų artilerija, akiai šaudydama, neduoda mums ramybės per visą dieną. Lėktuvai nesisirodo, žemi lietaus debesys dengia jų veikimo matomumą. Temstant grįžtame į barakus lauko taku pro pakartuosius. Jie tebesiūbuoja lyg pelų maišai. Perlyti drabužiai prilipę prie jų atšalusių kūnų. Nuo nelengvo trijų lavonų svorio girgžda skersinis, vaiduokliškai baimina praeivius. Keliu juda nuo fronto atvykstančių kareivių grupės. Jų veidai atkreipti į pakartuosius.

Buvau pačiame įmygyje ir kažką sapnavau, kai staugus oro pavojaus sirenų kauksmas išmetė mane iš vargingo guolio. Paskutinįjį Varnagė ragina pasiimti kupines ir sukčiai išsinešdinti į griovio atšlaitėje esančią požeminę slėptuvę. Sirenų kaukimas plėšo nakties tamsą. Pro išbangavusios jūros ošimą toluoje nuo Dancigo ir Gdynės girdėti daugelį rusų lėktuvų artėjantis užsesys ir juos lydinių pabūklų trenksmas. Juodą nakties gaubtą pjausto šimtai prožektorių šviesų. Skubame žemyn į griovį vedančiu taku. Prie slėptuvės įėjimo stovinti tarnyba ragina visus skubėti, nes artėjančių lėktuvų užsesys kas kart stiprėja. Skubiai lendam gilyn, į požemius, kurie talpina virš dviejų tūkstančių žmonių. Slėptuvė erdviais tuneliais šakojosi į kelias atšakas su atskirais įėjimais. Jos gana erdvios ir puikiai įrengtos. Yra elektra, vanduo, kanalizacija ir ventiliacija. Koridoriuose ir poilsio kambariuose pilna paruoštų lovų, atskiruose kambariuose įrengti sanitariniai punktai.

Esame 50 metrų gilumoje, saugūs ir ramūs ir nuo didžiausių bombų, tačiau jų sproginėjimai gana aiškiai girdėti. Šį kartą rusų lėktuvai taikiniu pasirinko mūsų vietovę. Krečia bombas be skaičiaus ir be sustojimo. Jos sproginėja visur, ir virš mūsų ir toliau. Nuo jų trenksmo atsimuša aidas šaltose cemento sienose ir aidi koridoriais. Priešlėktuviniai pabūklai kala visu įkarščiu, jiems pritaria ir karo laivai su šaudmenimis. Į dvikovą įsijungia ir vokiečių naktiniai naikintuvai, prožektoriai dirba išsijuose. Lėktuvai pakartotinai atakuoja bangomis kelis kartus, išmeta šimtus bombų, žemė skęsta išmestų raketų šviesoje. Žinome, kad liepsnodami krenta šuvių kiliudyti lėktuvai, blyčioja sproginėjančių bombų ugnis, epušės lapu drėbą žemė, skamba cementas. Ir tik po poros valandų lėktuvai dingsta ir nebesisirodo, palikdami sukel-tus gaisrus uosto rajone.

Oro pavojų atšaukus, grįžtam į barakus, tikėdami rasti tik griuvėsių laužą. Bet juos atrandam nė nepaliestus, tik kai kurių kambarių langų stiklai išbyrėję, nors kiemo rajone juoduota kelios naujos bombų išmuštos duobės.

Kovo spėtynioliktoji. Ankstyvą rytmetį dalis kuopos vyrų išsename statyti bunkerį visai netoli Rachmelio. Iki jo gal tik pusantro kilometro. Bunkerius statome iš Rachmelio pusę lengvai nusileidžiančio kalno atšlaitėje, įruošdami antrąsias fronto linijas. Pro prarėtėjusius miško medžių kirtimus toluoje matyti Rachmelio miestelio ir už jo esančio aerodromo pastatų griuvėsiai. Už jų – miškiais išmarginta aukštumų juosta, kurioje jau yra įsitvirtinę rusai. Dešinėje, už toli nusitraukusios aerodromo lygumos matosi Rėdos miestelio likučiai. Kairėje, žemumos lygumoje juoduoja mums jau pažįstamas iš Rachmelio atsitraukimo kelias. Jo pakraščiuose tebestovi tie patys mūsų praeiti rusų sviedinių pašauti kiekvietai ir sulūžę sunkvežimiai. Šiuo metu jokio judėjimo nematyti.

Varnagė aiškina, kad kažkur, apie tą vietą eina gerai įtvirtintos ir gerai užmaskuotos vokiečių pirmosios fronto linijos, kuriose budi wehrmachtiečiai, laukdami netikėtų rusų puolimų.

Dorbantieji paskirstyti į kelias grupes. Vieni kasa gilias duobes bunkeriams, kiti juos jungia tankių apkasų tinklu, tretieji ruošia kulkosvaizdžių lizdus, o mes, dvylika, kai po bunkerių statybos specialistai prižiūrime Varnagės ir Gefreiterio. Ilgaus, atšipusiais pjūklais pjauname tinkančias statybai šuši, jas smulkinam į reikalingo ilgio gabalus, sunešam ant pečių prie iškastų duobių. Krauname sienas, uždėdam lubas, suramstom stipriais spyriais, šonuose paliekam mažus langelius šviesai ir siauras įėjimo angas. Kiti juos užkloja šiaudais ir storai užpila žemėmis. Jie nėra tikrieji kautynių bunkeriai, o tik kareivių apsaugos žeminės, sujungtos apkasais. Dirbame ne mes vieni. Suvaryta šimtai vokiečių. Turime skubėti, nes iki vakaro visi numatyti darbai turi būti atlikti, kad atvykę kovos daliniai galėtų juose tinkamai įsitvirtinti.

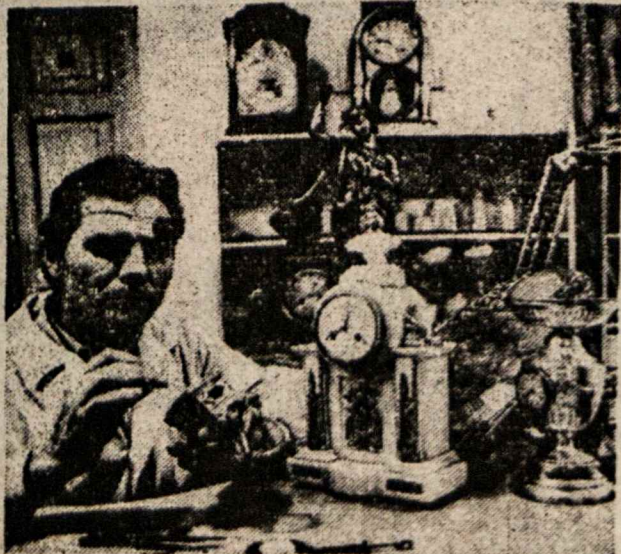
Grįžę į barakus, įvyki atpasakojam jo nemažusiems. Visi esame pasipiktinę sužvėrėjusio komendanto sprendimu, bet kartu ir baiminamės, kad panašiai neatsitiktų ir su mumis.

Vakarienei ir rytdienos rytui gauname sausą maisto davinį, po vieną šauktą maltos arklienos mėsos ir po pusę kepaluko duonos. Pirmą kartą valgau arklieną, žalia, nevirta, tik ant duonos užtepta, netaip jau bloga, truputį salstelėjusi ir lyg prakaitu atsiduoda, bet valgyti norint, pakenčiama. Kaikurie savo gautąją dalį atiduoda kitiems, neperneša, ir kol kas nusistatę jos nelieči. Nuo per dieną įmirkusių drabužių kambarėje pasidaro drėgnai tvanku, svaigsta galva.

Mūsų tarpe savotiška garsenybe pasidaro Šlubis savo spėjimais iš kortų. Kiekvieną vakarą jis yra kviečiamas dėti kortas, atspėti ateinančių dienų likimą. Kiekvienas nori sužinoti, kaip greitai iš šio apsupimo išsimeis ir ar nepapulsime į rusų nelaisvę. Atsakas lieka atsakais, bet Šlubis prisirenka iki sočiai rūkalų, kada kitiems jų taip labai trūksta. Jis su savo magiškom kortom nesisiskiria, net ir darbe, sugavęs minutę laiko, žūrėk, jau ir dėsto jas, spręsdamas jų nevisiems suprantamus parodymus. Kartais nuo jų jis pats pasidaro abejojantis, apsi-niaukęs ir užsimastęs. Kartais po jų seanso jis švyti, kaip saulė ir tada kiekvienam įtikinančiai tvirtina gerą ateitį. O jis kalbėti moka, kad taip ir taip turėsią būti, nes jo kortos nemeluojančiai taip rodančios. Taip ir ši vakarą: jau visiems sukritus ant grindų nakties poilsui, užverda smarkus ginčas tarp Šlubio ir Japonono. Kiek Šlubis yra įsitikinęs savo kortų neklaidingumu, tiek Japononas jomis netiki ir kiekvieną Šlubio tvirtinimą paneigia savais argumentais. Kaip anksčiau Jurgaičiuose, taip dabar čia vyksta nuolatinis ginčas – tik ne dėl Taropečių, o dėl kortų. Tai savotiškai mūsų mėgstama programa, leidžianti nors daliai išplaukti iš įkyrėjusių dienų realybės.

Ilgai negaliu užmerkti akių. Užsilepsnojęs ginčas seniai užgėso. Akyse stovi šiurpūs dienų įvykiai, kaleidoskope slenka jie vienas paskui kitą. Praslenka sušaudytų ir pakartųjų veidai, tamsiom kambario sienom nuplaukia raudonos kraujo dėmės, matytos balto sniego kelyje, ant mūsų nuterštų lubų plakasi negestančios gaisrų pašvais-tės, siaubingas fronto gaudimas skamba ausyse.

/ bus daugiau /

Metalo Restauravimo skyriaus vedėjas atnauja senus laikrodžius būsimam Klaipėdos laikrodžių muziejui

MIRĖ VINCAS UŽDAVINYS

Vilnuje, kovo mėn. mirė žurnalistas Vincas Uždavinys, 80 m. amžiaus. Vienas jo brolių - Jonas, gyvena Havajuose.

Nuo 1921 m. pradėjo bendradarbiauti Vilniaus lietuvių laikraščiuose ir iki 1925 m. talkininkavo redakcijoms.

1925 m. lenkų valdžia jam iškėlė sapudos bylą, tad jis pasitraukė į nepriklausomą Lietuvą. Čia įstojo į universitetą, humanitarinį fakultetą ir pradėjo dirbti Vilniui Vaduoti Sąjungos centro komitete. Ilgus metus dirbo "Mūsų Vilniaus" redaktorium. Jis aplankė daugelį Lietuvos vietovių su paskaitomis Vilniaus klausimu ir steigė Sąjungos skyrius. 1936 m. lankėsi JAV-se Vilniui Vaduoti Sąjungos reikalais. Domėjosi turizmu ir fotografijos menu.

1945 m. spalio mėn. buvo sovietų išvežtas į Sibirą. Grįžęs atgal iš tremties, parašė 1958 m. "Po Vilniaus apylinkės", "Pirčiupio kaimo tragedija", ir kt.

Parašė keliolikos išspūdžių - "10.000 kilometrų kelionė po Europą ir Šiaurės Afriką", "Europa iš automobilio" ir kt.

MIRĖ ETNOGRAFIKAS IR ISTORIKAS A. DANILIAUSKAS

Po ilgos ir sunkios ligos mirė žinomas etnografas ir istorikas Antanas Daniliauskas.

Velionis buvo gimęs Marijampolėje, 1952 m. baigė aukštąjį mokslą ir iki 1962 m. dėstė istoriją vidurinėse mokyklose. Pamėgo ir įsijungė į kraštotyros veiklą, sudomindamas ir mokinius.

Nuo 1960 m. įstojo į Mokslų Akademijos Istorijos Institutą, kuriame dirbo iki pat mirties. Paskelbė visą eilę mokslinių darbų. Jis labai domėjosi Paminklų Apsaugos ir liaudies meno draugijų veikla. Jo darbai yra reikšmingi lietuvių kultūros tyrinėjimams.

KALBĖKIME SU SAVO VAIKAIS IR VAIKAIČIAIS
VIENA GRAŽIAUSIŲ IR SENIAUSIŲ KALBŲ-LIETUVIŠKAI

DAUGELYJE VIETŲ PER MAŽAI RŪPINAMASI GAMTOS APSAUGA

"Tiesoje" raginama daugiau rūpintis gamtos apsauga. Tačiau pramonės gal ir nevisur reikalingas vystymas ir krašto urbanizavimas nenaikina lygiagrečiai su gamtos apsauga. Tai nebūtų sunku padaryti, ypač nedidelėje valstybėje. Dabar padidėjo oro ir vandens tarša. Dažnai ir apleidžiami žemės plotai, paliekant daug nesutvarkytų žvyrduobių, neapsaugomų durpynų, kuriuose po iškaskimo, nepalikamas pakankamas derlios žemės sluoksnis, ir t.t. Prižiūrėti būtų galima įrengti daugiau gerų gamyklų, atžalynų ir kt.

Gal per daug rūpinasi, kaip vykdyti Kremliaus įsakymus, tai kitiems, svarbesniems darbams, kad ir kaip nenuallinti Lietuvos žemę ir saugoti jos aplinką - nebėra laiko. Žinia, ar kolonistai svarbūs ne jo gimtoji žemė?

KOKIE SKUBŪS REIKALAI?

Pranešama, kad nuo balandžio mėn. keleiviniai lėktuvai iš Šiaulių į Maskvą skraidys 4 kartus savaitėje. Ko taip skubintis, ir kas ten per reikalai, kad net lėktuvų prireikė?

RUSAI SIBIRE DŽIAUGIASI KILIMAIŠ IŠ LIETUVOS

Sovietų Ambasados Londone, Britanijoje leidžiamame leidinyje rašoma apie Lietuvoje sukurtus ir gamintus kilimus, kurie puošia Sibire Komsomolsko mieste vaikų klubo sienas. To miesto teatre kabo D. Mačiulienės kilimas, pavadintas "Lai vi suomet šviečia saulė". Įdomu, ar tai užsakymas, ar nupirktas jau atliktas kilimas. Taip pat, ar daug įstailių ar teatrų Lietuvoje išgali pasipuošti mūsų dailininkų kilimų kūrėjų darbais.

Pirmas tautybės požymis yra asmens kilmė. Šį pagrindinį dėsni atmeta kosmopolitai kurie nevertina prigimties įtakos žmogaus vystimasi. Buvo seniau plačiai pasklidusi teorija, kuri aiškino, kad naujai gimusio vaiko dvasinis pasaulis yra "tabula rasa", taigi švari lenta ant kurios "rašo" ir išvysto tokią ar kitokią asmenybę. Buvo tvirtinama, kad kiekvieną vaiką galima išvystyti bei išmokyti bet kuria kryptimi iki aukšto laipsnio.

Tokiam tvirtinimui prieštarauja faktai, kad vaikai turi įvairius prigimtus gabumus. Vieni lengvai išmokyta įvairias kalbas, o kitiems jos duodasi gana sunkiai. Vieni turi prigimtą muzikalinę atmintį ir nesulaukę dešimties metų, jau skambina iš atminties pianinu klasišinius veikalus. Vienas perskaito ir viską atsimena, o kitam reikia "išmokyti", taigi du ar tris sykius perskaityti tą patį. Neneigiant aplinkos veikimo, visgi reikia pripažinti, kad vaiko prigimtis yra labai svarbus veiksnys jo tolesniam išsivystimui bei išsilavinimui.

Charakteringi yra kosmopolitiniai posakiai: "... kilmė tai ne tautybė", "... daugelis mūsų yra įsikalbėje, besistengdami patys sau įtaigoti lietuviybės svarbą ir būtinumą"; "... lietuvių vaikai... tai ne prigimtas paveldėjimas, o aplinkos poveikis". Taip samprotavo V. Rastenis straipsnyje "Tauta - aplinkos ugdymo žmonių bendruomenėje" - "Akiračiai" nr. 9, 1979 m. Nelygu žmogus žmogui: vieni lengviau pasiduoda aplinkos įtakai, o kiti yra tai įtakai stipresni ir todėl geriau išlaiko savo asmenybės bei tautiškumo bruožus ir kalbą.

Jei kilmė yra pirmas tautybės ženklas ir vaiko prigimtis yra antras jo vystimosi stumoklis, tai tročia ir svarbiausias tautų skirtumo ženklas yra kalba. Ar galima vadinti tikru lietuviu asmenį nemokantį lietuvių kalbos ir dirbanti svetimos tautos naudai? Štai "Nepri. Lietuvos" nr. 45, 1979 m. S. Šetkus rašo, kad "Pilsudskis... save vadino lietuviu ir tuo didžiavosi". Arba vėl toliau: Biržuose gyveno lietuvių... jų tėvas ir motina buvo žydai... abu tėvai žydai... atrodė, kaip tikrieji lietuviai; Biržuose buvo ir "bambizų" tikrų lietuvių". Tokiuose išsireiškimuose tautybės sąvoka yra neaiški. Pilsudskis ir didelė Lietuvos dvarponių dauguma buvo ne lietuviai, bėlenkai, kurie garbino ne tik lenkų kalbą, ne tik žiūrėjo į Varšuvą ir Krokuvą, kaip į savo tautos kultūros židinius, ne tik atsiriboję nuo lietuvių tau-

tinio atgimimo, bet dargi ko-vojo PRIEŠ LIETUVIUS IR LIETUVYBĘ, apšaukdami Lietuvos mylėtojus "litvomanais".

Apie žydus netenka daug minėti, nes jie Lietuvoje aiškiai atsiribodavo nuo lietuvių. Būt yra lietuvių, kurie aukštai vertina žydų tautą, ypač jei kuris jų yra vedęs žydų tautos žmoną. Pav., T. Venclova "Akiračių" nr. 1 iš 1977 m. rašo: "Aš myliu žydų tautą". Jos kultūrinis vaidmuo yra didingas". G. A. Terleckas ("Akiračių" nr. 8 iš 1979 m.) rašo: "Žydus verta ne tik gerbti - verta jiems nusilenkti už jų laisvės meilę". Gi mūsų atbundenčios Lietuvos istorikas Simanas Daukantas ("Raštai" t. I Vilnius 1976 m. psl. 69) rašo: "Žydai... tepradėjo prekiauti ir vartavotis Lietuvoje metuose 1326, parvesti į nevalę iš Lenkų žemės". Toliau: "... geriau būtų padarę lietuviai, žemaičiai, idant būtų nevedę iš Lenkų tos piktos ligos, kuri iki šiai dienai džiovina Lietuvos ir žemaičių kraštą, apgaudinėdama žmogeivius vargdienius". Žydai neasimiliavo su lietuviais dėl savo skirtingos tikybos, kilmės ir pragyvenimo būdo, ir todėl nėra pagrindo juos sutapinti su lietuviais. Naujais laikais daugelyje valstybių juos matome net vadovaujančose rolėse ekonominiam, moksliniam ir net politiniam gyvenime ir jie savo tautybės neatsižada.

Pagaliau "Bambizais" pravardžiuodavo Biržuose katalikai evangelikus-reformatus, kad neva jie "bamba" savo bažnyčioje. Dažnas ir lietuvių evangelikus-luteronus kaimuose vadindavo "prūsais", nors juk jie irgi buvo tos pačios lietuvių tautos vaikai. O dėl ev.-reformatų galima dar paminėti kad jie davė atgimtančiai Lietuvai nemažai žymių asmenybių. Užtenka paminėti Martyną Yčą, kuris patapęs per I-mą Pas. Karą vienos Rusijos Švietimo viceministeriu ir įgijęs pažintį su caraitėmis (ypač su Tatjana, kurios vardu buvo visos Rusijos Komitetas karo pabėgėliams šelpiti), išrūpino milijonines sumas ne tik lietuvių pabėgėliams šelpiti, bet sugėbėjo išrūpinti ir įsteigti Voroneže savo vardo dvi lietuviams (bernukams ir mergaitėms) gimnazijas, kurių įstatymais, grįžęs Lietuvon daug prisidėjo prie mūsų valstybinio aparato atkūrimo. Tad kurio karaliaus naudai įterpti tikybinius skirtumus į tautybės sąvoką?

Nuklystume nuo tautybės sąvokos apibūdinimo, jei atmesime asmens kilmę, jo prigimtį ir jo kalbą, kuri ypatingai charakterizuoja lietuvių ir apjungia tautiečius.

LAUKŲ DOBILAS

Parke Ant Suoliuko

/tėsinys/

Prie visų tų gėrybių pridėjo septynių pokelių ir dvi dėžutes laibų cigarečių. Parsinešęs namo, viską išdėdė ant stalo. Žmonos ir vaikų nebuvo namuose, rodos, kad buvo išėjusi prikimšti čiuzinius šiaudais. Pirmą kartą, išbėgęs iš namų, pajutau tokį keistą jausmą, kad visai nepastebimai pradėjo kristi ant atneštųjų gėrybių ašaros. Neklysiu pasakydamas, kad tai buvo pirmą kartą po išbėgimo - džiaugsmo ašaros. Galvojau, kad dar yra pasaulyje ir tokių gerų žmo-

Šunų savininko bėdos...

nių ar organizacijų, kurios sušelpė viskuo kas reikalinga, nors joms nedirbau. Gal ir per daug davė, galvojau, žiūrėdamas į rūkalus. Išgyvenus tuos žiaurios laikus, kada nuo tavęs tik viską atimtinę, neišskiriant nė gyvybės, dabar, nei iš šio, nei iš to - veltui duoda. Atrodė, tikras stebuklas, rodos, kad sapnuoji.

Besidžiaugiant, ateina ir žmona su vaikais. Pamačiusi tą visą turtą visai sumišo ir sako: "Tikiu, kad nepavegei. Sakyk greitai, kur gavai?"

- Iš sandėlio. Toks žmogus davė, visai ir pavardės neklausė, tik kiek esame žmonių ir keli rūkome. Ir tai viskas. Jei netiki, belskis į kaimynų duris, žinai ten, kur vengrai apsistojo. Jiems irgi davė.

Mūsų lietuviška šeima, kol kas tik viena tuo laiku ten buvo. Vėliau jų atsirado daugiau.

Gyvenimas susideda iš visokių netikėtumų ir štai, po trijų su puse metų dyko gyvenimo ir duonos valgymo, apsipratome su tuo ką turime, atrodė, kad taip ir turi būti. Atsirado ir tokių, kurie pradėjo protestus kelti, kad visko mažai, esą skriaudžiami. Kai kurie griežėsi kokio nors darbo - tiems buvo pusė bėdos, dienos greičiau bėgo, nerūpėjo kelti klausimo apie kokius pagerėjimus. Dauguma pramoko kokio nors amato. Dirbantiems buvo padidinta norma rūkalų ir maisto. Rūkalų juodoje rinkoje buvo didelis pareikalavimas ir aukštą kainą mokėdavo. Dalį tekdavo išmaityti į tai, ko normaliai pirkti negaudavai. Kai kurie metėsi į biznierių eiles. Kai kurie jų išemigruodami, nemažai ir visokių niekelių išsivežė. Bet nuo to nė vieno nemačiau turtingo.

Pradėjo po truputį mus išvežinėti po visus pasaulio kraštus. Atsidūriau Kanadoje ir dabar sėdžiu vieno milijoninio miesto parke užsisvajojęs apie praeitį. Atėjimui visai nesirūpinu: pensiją gaunu nebologą, mintyse ir savyje veik atsiradau tokioje padėtyje, kaip gavęs pirmą maisto davinį visai veltui. Žmonės mėgsta skustis, jeigu jiems gerai: bet čia jau tokia mada, gi tikrumoje - gyvenk ir norėk. Pensiją visada gauni laiku, dar gi retas kuris neturi kiek ir "juoda" diena. Daugumai išeinantiems darbovietės ir palaidojimui draudimą davė... Ko daugiau ir reikia?

Žmonių, kad ir mano paties norai, neriboti. Kad ir kiek gauni, vistiek daugiau nori. Pradedi ir reikalo nesuprasdamas, kritikuoti pačią viršūnę, kad tvarkos nedaro ir taip toliau - turi gi ką nors daryti. Kiti skundžiasi, kad per brangiai kainuoja važiuoti į Floridą, girdi, - numušė dolerį ir dabar brangiai tas malonumas kainuoja. Žmogus jau toks sutvėrimas, kuriam niekada neužteks, reiškia laiko save pilnai išpilietinusiu, tad turi teisę reikalauti. Tikrumoje - tai vienas daiktas tikrai pilnai išpilietino - tai ta nelaboji senatvė. Veik be išimties prie visų prilipo, kad kaip norėsi - jos neatstumsi. Kartais, po visokių kaulų sukimų ir kitokių negalavimų ir nebežinau, kurie laimingesni, ar tie kur išvažiavo iš kur negrįžtama, ar pats likęs. Žinoma, taip tik pagalvoji, bet tikrumoje tą nelemtąją giltinę stumi visomis jėgomis nuo savęs, nežiūrint, kad kai kurie jau užpirkę ir danguje sklypus...

Vien pagalvojus apie dausas, negera pasidaro. Čia jau ir namas išmokėtas, pensiją, kaip reikiant gauni, - ir mirk tu man - nėra durnių! Taip ir trauki senatvę paskui save. Kai jau ji per daug įkyri, kad nukreiptum dėmesį nuo jos, pradedi galvoti, kaip buvo, sakykim, prieš 20 metų.

Broliai, kas tada čia buvo! Nekalbu apie šį parką, bet bendrai, šioje laimingoje žemės plutoje. Štai va, ateina šeštadienis. Nuslėpęs nuo statomų namų kėlioliką dolerių /tada ir doleriai kitą vertę turėjo/, spaudžiamieji parengimus. Visokių rūšių buvo tų parengimų, bet be išimties visi su visokiais išgėrimais. Daugumoje, kad pigiau ir daugiau būtų, pirkdavome stipresnius gėrimus, namuose juos susipilstydavome į specialiai patogiai įkišenes be žymės telpančius buteliukus. Jei tokių neturėdavome, tai butelius palikdavome aprūdijusiam automobiliuke ir - jei arti būdavo žolių ar kitokių maskavimo priemonių, apdengdavome. Vieni žodžiu, koks bebūtų suėjimas, gėrimas vyko visu tempu.

(b.d.)

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (ALCOHOLICS ANONYMUS)
GRUPES SUSIRINKIMĄ. SUSIRENKAME KIEKVIENA
TREČIADIENĮ, 7722 GEORGE ST. LA SALLE, QUE.
8 val. vakaro.

ARBA SKAMBINK MUMS:

Leonui G.: 366-2548 (namų); 489-5391 (darbo);
Henrikui N.: 277-7868; Dainiui L.: 768-9606;
Donaldui D.: 661-1733.

CFMB

RADIO 1410 MONTREAL

**LIETUVIŠKA RADIO
PROGRAMA**

KIEKVIENĄ ANTRADIENĮ NUO 11:30 iki 12 val. NAKTIES
Programos vedėjas: L. STANKEVIČIUS
1053 Albanel Cr. Duvernay, P.Q. Tel.: 669-8834

Taupyk ir skolinkis

Pirmutiniame ir didžiausiam
TORONTO LIETUVIŲ
KREDITO KOOPERATYVE

PARAMA

MOKA:

8 % už 90 dienu term. indel.
8 1/4 % už 6 mėn. term. indelius
8 1/2 % už 1 metų term. indelius
8 3/4 % už 2 metų term. indelius
9 1/4 % už 3 metų term. indelius
10 % už pensijų planą
9 % už namų planą
7 1/2 % už specialią taup. s-tą
7 % už taupymo s-tas
6 % už čekių s-tas (dep.)

I M A:

už asm. paskolas nuo 12 1/2 %
už nekilnojamo turto paskol.
(mortgages):
su nekeičiamu nuosimčiu
1 metų 11 1/4 %
2 metų 12 %
3 metų 13 %
(fixed rate)
su keičiamu nuosimčiu
1, 2 ar 3 metų... 11 %
(variable rate)

AKTYVAI VIRŠ 34 MILIJONŲ DOLERIŲ

Asmenines paskolas duodame iki \$50,000 ir mortgičius iki 75 % įkainoto turto. Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet ne daugiau \$2,000. Asmenines paskolas mirties atveju apdraustos iki \$10,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express) Kitos paskolos: (Line of credit) ir antrieji mortgičiai.

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais nuo 10 v. ryto iki 3 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 10 v.r. iki 8 v.v.; šeštadieniais - nuo 9 v.r. iki 1 v.p.p. (Lietėps ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta)
BŪSTINĖ: Lietuvių Namai - 1573 Bloor Street West,
Telefonai: **532-8723** Toronto, Ontario
ir **532-1149** M6P 1A6

Prisikėlimo Parapijos Kredito Kooperatyvas

999 College St., Toronto, Ont.
M6H 1A8

TELEFONAI: 532-3400
532-3414

AKTYVAI - VIRŠ 20 MILIJONŲ

KASOS VALANDOS:

Pirmadieniais 10-3
Antradieniais 10-3
Trečiadieniais uždaryta
Ketvirtadieniais 10-8
Penktadieniais 10-8
Šeštadieniais 9-1
Sekmadieniais 9:30-1

MOKA UŽ:

90 dienu term. indelius ... 8 %
180-185 d. term. ind. 8 1/4 %
Term. ind. 1 metų 8 1/2 %
Term. ind. 2 metų 8 3/4 %
Term. ind. 3 metų 9 1/4 %
Pensijų s-tą 11 %
Spec. taup. s-tą 7 1/2 %
Taupomųjų s-tą 7 %
Depozitų-čekių s-tą ... 6 %

DUODA PASKOLAS:

Asmenines nuo 13 %
Mortgičius nuo 11% - 13%

ANAPILYJE SKYRIUS VEIKIA SEKMADIENIAIS 9:30 r. - 1 v.r.

Duodame asm. paskolas iki \$50,000 ir mortgičius iki 100,000 (75% įkainoto turto vertės). Draudžiame narių gyvybes pagal santaupų dydį iki \$2,000 ir asm. paskolas iki \$10,000. Paroduojame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionės čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.
MŪSŲ TIKSLAS - NE PELNAS, BET SAŽININGAS PATARNAVIMAS

toronto

MOTINOS DIENOS PIETŲ LIETUVIŲ NAMUOSE

GEGUŽĖS 8 d., sekmadienį, nuo 12 v. - 4 v.p.p. Karaliaus Mindaugo Menėje bus iškilmingi pietūs motinoms pagerbti.

"PARAMOS" KREDITO

KOOPERATYVO SUSIRINKIMAS
Ivyko balandžio 17 d., LN Karaliaus Mindaugo Menėje. Dalyvavo didelis skaičius narių. Į Valdybą išrinkti O. Delkus ir G.Vaidila.

AUSTRALIJOS LIETUVIAI SPORTININKAI

Apie 100 Australijos lietuvių sportininkų atvyksta į Torontą BIRŽELIO 17 d. ir praleis 3 dienas, Pasaulio Lietuvių Dienų ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos Kongreso proga. Jiems priimti yra sudarytas Komitetas, kuris prašo visus paremti jaunimą nakvynėmis ir aukomis. Daugiau informacijų galima gauti šiuo adresu: Australijos Sportininkams Priimti Komitetas, 971 College St., Toronto, Ont., M6H-1A8, tel: 533-4363.

FILATELIJOS PARODA LITHPEX V

J. Varčius

Toronto Lietuvių Filatelistų Draugija buvo suorganizuota 1964 m., kurios tikslas - ne vien tik sujungti Toronto lietuvių filatelistus į organizaciją, pasikeisti informacijomis ir pašto ženklais, bet ir išeiti į viešumą, ruošti parodas, palaikyti ryšius su kitų tautybių filatelistais ir garsinti Lietuvos vardą.

Filatelijos paroda, suruošta Toronto Lietuvių Fil. Draugijos, įvyko kovo mėn. 26-27 d. Lietuvių Namų Mindaugo Menėje. Šioje salėje kiekvieną šeštadienį vyksta koncertai ir kiti parengimai. Filateliniai rodiniai atrodo labai gražiai - nesugrūsti mažose patalpose ir čia dar labai gerą išpūdį. Angliška tokios parodos vadinamos "LITHUANIAN PHILATELIC EXHIBITION". Vien tik lietuvių suruošta filatelijos paroda buvo jau penkta ir sutrum - pintai vadinosi LITHPEX V.

Kiekviena paroda yra rengiama kokiam nors Lietuvos istoriniam įvykiui paminėti. LITHPEX V paroda pagerbia

mūsų drąsių didvyrių S. Dariaus ir S. Girėno skridimo per Atlantą 50 m. sukaktį. Tam tikslui buvo išleistas specialus vokas su S. Dariaus ir S. Girėno atvaizdais. Vokai per abi parodos dienas buvo antspauduojami su specialiu antspaudu, kuris turėjo tokį išrašą: LITHUANIAN PHILATELIC EXHIBITION EXPOSITION DE TIMBRES LITHPEX V.

March 26-27, Mars 1983

S. Dariaus ir S. Girėno TESTAMENTAS albumo lapo didumo, buvo antspauduojamas Toronto pašte su parodos pašto antspaudu. Toks pat TESTAMENTAS (miniatiūrinis) yra įdėtas į kiekvieną suvenyrinį voką, kuris turi pašto antspaudą.

Paroda buvo atidaryta Toronto Lietuvių Bendruomenės Valdybos pirmininko adv. Algio S. PACEVIČIAUS. Savo trumpame atidarymo žodyje jis pasidžiaugė, kad Lietuvos vardas garsinamas ir tokiu būdu - su filateliija. Palinkėjo ir toliau dirbti Lietuvos labui.

Teisėjavo žymūs filatelistai: W. NORTON, A. CRONIN, Dr. M. KAMIENSKI ir M. MEDSKER. Teisėjai pasidžiaugė, kad mūsų filatelinės parodos darosi vis aukštesnio lygio - darome pažangą. Pastebėjo, kad yra tokių rinkinių, kurie galėtų būti išstatyti tautinėse parodose ir ten būtų gerai įvertinti.

Kaip iš praėjusių LITHPEX parodų patirta, matome, kad tokios parodos priverčia draugijos narius pasitempti ir nesutvarkytus rinkinius paruošti parodai. Draugija turi įsigijusi 120 remų filateliniam rinkiniams išstatyti. Nuosavi rėmai yra didelis palengvinimas organizuojant parodą.

Toronto dienraštyje "The Globe Mail" kovo mėn. 26 d. laidoje korespondentas Douglasas PATRICK paskelbė straipsnį "LITHUANIAN POSTAGE STAMPS STILL POPULAR WITH COLLECTORS". Ten rašoma, kad Lietuva buvo rusų ir vokiečių sąmokslu aukščiau ir prarado nepriklausomybę rusų armijai okupavus Lietuvą. Šiame straipsnyje minėtas korespondentas skaitytojus supažindina su išleis - tais 1918-1940 nepriklausomos Lietuvos pašto ženklais, kurie tarptautinėse parodose filatelistų aukštai vertinami.

Parodoje išstatyti pašto ženklai sudarė du pagrindinius skyrius: nepriklausomos Lietuvos ir kitų valstybių. Nuo 1 - 8 rėmo matome W. Norton puikų rinkinį - studiją S. Dariaus ir S. Girėno skridimo per Atlantą su LITHUANICA. Rinkinyje yra gausu vokių, kurie buvo perskaidinti per Atlantą ir kai kurie buvo grąžinti į JAV su Lietuvos pašto ženklais. Dėmesį atkreipė vokai su lakūnų autografais. Skridimo proga išleista Lietuvos paštų valdybos 6 pašto ženklų serija ir prie jų matome juos sukūrusių dailininkų parašus: D. Tarabildaitė, J. Gaučys, J. Jakševičius ir R. Krivickas. Šis rinkinys nebuvo premijuojamas.

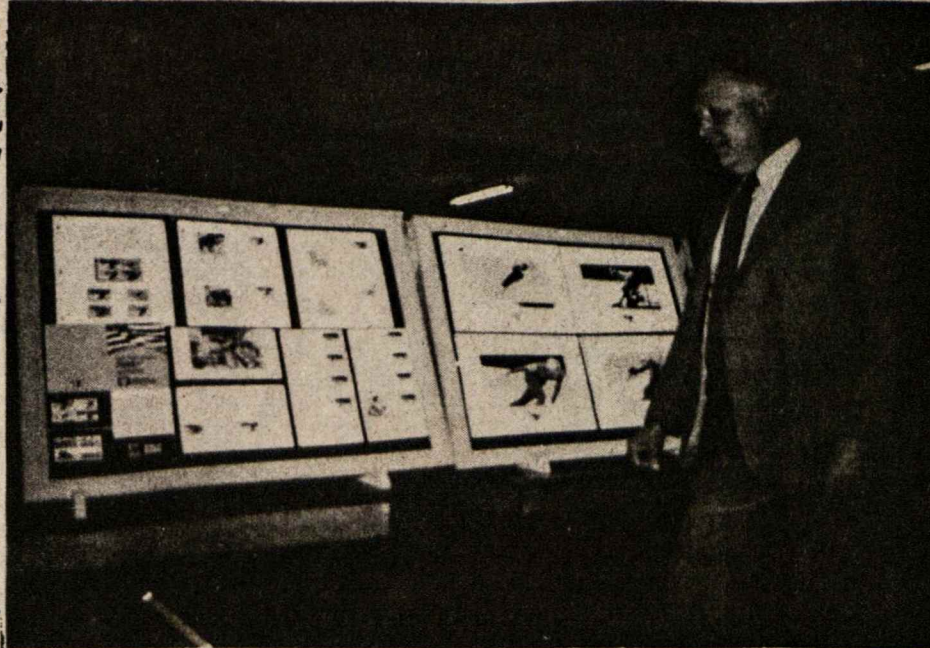
Jonio BALTAKIO rinkinys (Nr. 9-16) susideda vien tik iš Lietuvos vadinamų baltųjų pašto ženklų (Scott Nr. 1-26). Tie pašto ženklai buvo spausdinami ant laikraštinio popierio ir be klijų. Lapą sudarė 20 pašto ženklų ir kraštutiniai pašto ženklai buvo perforuoti tik iš dviejų ar trijų pusių. Rinkinyje gausu bal-

tyjų pašto ženklų ištaisais lapais. Daug lapų yra rekonstruktuoti. Šis rinkinys pelnytai buvo įvertintas aukščiausią premija - "Grand Award".

A. RUZGAS savo rinkinyje (Nr. 17-26) parodo retą ir įdomią kolekciją vokių. Čia ant vokių matome: I-mą tautinę olimpiadą, Kaune 1938 m. antrą akautų stovyklą Panemunėje, Europos krepšinio pirmenybės, Lietuvos nepriklausomybės 20 m. paminėjimą ir filatelijos parodą Telšiuose. Rinkinys gavo I-mą PREMIJĄ.

A. DELKUS (Nr. 27-31) parodo S. Dariaus ir S. Girėno skridimo istoriją. Čia labai

Taip atsiliepė "Globe and Mail" Toronto dienraštis apie Lithpex V parodą.

ANTANAS SUPRANAS prie savo rodinio LITHPEX V 1983.

THE GLOBE AND MAIL, SATURDAY, MARCH 26, 1983 TRAVEL 13

THE STAMP CORNER

Lithuanian postage stamps still popular with collectors

BY DOUGLAS PATRICK

The nation of Lithuania is no longer independent, but the spirit of freedom is still very much alive in the Lithuanian people today. Philatelists throughout the world realize, that just because the nation may no longer release its own postage stamps, the country is not and should not be called, "dead."

Lithuanian stamps were issued from 1918-1940. They were artistically designed and reflected an important country's culture, and were released in necessary numbers only. They are listed in most international stamp

catalogues, and are now enjoying the great popularity the world of stamps.

The first Lithuanian stamp issue was released on Dec. 27, 1918 shortly after Lithuania declared its independence and established a democratic Republic. The birth of first issue (Scott No. 1-2) was difficult. The printer had to work secretly, overnight to avoid the Germans and to meet the deadline by the Lithuanian Postmaster. He had no suitable paper or ink and had to use discarded, worn-out type characters, because, with the war, nothing better was

available.

Soon after, the second Vilnius issue was released (Scott #3-8), and two months later (March 5, 1919) the 3rd Kaunas issue completed provisional issues, widely known as the White Stamps of Lithuania (Scott No. 1-26). The modest appearance and simplicity of the stamps, plus the fact they are easy to reconstruct into sheets and difficult to counterfeit made them very popular with collectors of many nationalities.

Unfortunately, Lithuania's freedom did not last long. After only 22 years of indepen-

dence, the young Republic, fell victim to Russian and Nazi conspiracy. In 1940 the Soviet Union's army overthrew the Lithuanian government.

To commemorate the Trans-Atlantic flight to Darius-Girenas, a set of six Air Mail stamps was issued by the Lithuanian Post Office (Scott No. C79C84). The Toronto Lithuanian Philatelic Society is honoring the Darius-Girenas Flight with an exhibition LITHPEX V, at the Lithuanian Community House, 1573 Bloor St. W. Admission is free, and everyone is cordially invited.

gausu fotografijų iš jų gyvenimo, pasirodymo skristi ir jų paminklų. Rinkinys buvo premijuotas TREČIA PREMIJA.

Rinkinys (Nr. 32-34) yra V. STABAŠINSKO kolekcija vokių Vilniaus universiteto 400 m. sukaktį paminėti. Pažymėtini 6 vokai, ant kurių yra atvaizduoti buvę Vilniaus universiteto rektoriai. Šis rinkinys buvo įvertintas ANTRA PREMIJA.

Ant. SUPRANAS (Nr. 35-43) parodo žiemos olimpiados pašto ženklus ir vokus. Tai labai įdomi ženklių ir vokių kolekcija su specialiais pašto antspaudais. Sportas yra labai populiarus visame pasaulyje. Be abejo, sportas pašto ženkluose taip pat yra labai populiarus filatelijos šaka ir turi daug rinkėjų.

Filateliniai labai stiprus T. L. F. Draugijos narys A. LAURINAITIS (Nr. 44-53) parodė labai vertingą pašto ženklų rinkinį - Kanados ženklus nuo pirmųjų 1951 m. iki 1957 m. Čia yra labai tilinga ir vertinga senų ir labai brangių pašto ženklų studija. Rinkinys buvo įvertintas PIRMA PREMIJA.

S. VAIVADOS (Nr. 54-61) rinkinyje buvo parodyta Kanados ministeriai pirmininkai blokais ir vėliau išleisti miniatiūriniai lapai po 20-25 pašto ženklus. Tai įdomi ir graži ženklių kolekcija, kurią būtų nelengva dabar surinkti.

Rėmuose Nr. 62-67 K. KAMINSKO rinkinyje parodyta tarptautinės paštų unijos (U. P. U.) šimtmečio proga išleisti pašto ženklai. Tuose ženkluose buvo įjungtas paminklas, kuris buvo pastatytas Šveicarijoje - Berne mieste švenčiant 25 m. tarptautinės paštų unijos sukaktį. Tas paminklas vaizduoja žemės globą, apjuostą žmonėmis, kuriuos jungia laišškai.

Jadvyga BUTKIENĖ, kuri iš moterų pirmą kartą išdrįso pasirodyti su savo Vatikano kolekcija (Nr. 68-73), buvo įvertinta ANTRA PREMIJA. Šiame rinkinyje gausu pirmos dienos vokių ir įvairių įvykių paminėjimui išleisčių vokių. Tarp kitų yra pažymėtini keletas šv. Kazimiero ir Aušros Vartų Dievo Motinos vokai.

Sekanti kolekcija V. STABAŠINSKO (Nr. 74-76) buvo labai įdomi, nes turi voką didelio formato, ant kurio yra visų Kanados provincijų ministrų pirmininkų parašai. Tokį rinkinį surinkti reikėjo padėti daug pastangų ir kantrybės. B. ABROMONIS (Nr. 77-82) parodė skautų pašto ženklus, išleistus įvairių valstybių. Pirmame lape matyti skautų įkūrėjo Baden Powello nuotrauka, o šalia kita nuotrauka - jo kapas, kuris yra Afrikoje - Kenijoje. Tai yra tik dalis didelio rinkinio iš įvairių pasaulio kraštų. Rinkinys buvo įvertintas TREČIA PREMIJA.

Algis ŠTUOPIS (Nr. 83-85) parodė Lietuvos Karo našlaičiams šelpiti išleistus pašto ženklus. K. RAUDYS (Nr. 86-88) parodė nepaprastą rinkinį -

ni - tai pašto ženklų, medalių ir nuotraukų montažas. R. ZEMLA (Nr. 89-100) - jaunas filatelistas pateikė įdomią Vokietijos ženklių kolekciją, kur matėsi daug suvenyrinių lapų, atviručių ir vokių. Ši kolekcija jaunųjų skyriuje laimėjo PIRMĄ VIETĄ. T. L. F. Draugija yra dėkinga Lietuvių Namų vadovybei, Tor. Prisikėlimo par. Kred. Kooperatyvui, Paramos kred. Kooperatyvui ir Kanados Lietuvių Fondui už nuolatinę paramą ruošiant viešas filatelinės parodas. Be jų pagalbos tokios parodos būtų neįmanoma suorganizuoti.

Parodos suvenyrinių vokių dar galima gauti pas T. L. F. Draugijos sekr. K. KAMINSKĄ, 25 Norma Cres. Toronto Ont. M6P 3G9. Jų kaina - 25 c; su pašto ženklu ir parodos pašto antspaudu - 75 c.; S. Dariaus ir S. Girėno Testamentas albumo lapo didumo su parodos antspaudu kainuoja \$1.00.

• KANADOS LIETUVIŲ BŪNĖS TORONTO APYLINKĖS TARYBOS susirinkimas įvyko gegužės mėn. 3 d., LN Vytauto Didžiojo Menėje.

DRESHER

INSURANCE & REAL ESTATE BROKERS

233-3334 - 231-2661 - 231-6226

3830 B Bloor Street West • Islington, Ontario M9B 1K8

Lietuvių kalba patarnauja - V. DREŠERIS ir A. MIKŠIENĖ

Darbo valandos: 9 v.r. - 7 v.v., šeštadieniais 9 v.r. - 12 v.p.p.

Narys of "Better Business" Buro

INSURANCE

* Namų - Gyvybės
* Automobilių
* Komerciniai

533-1121 Walter Dauginis 822-8480

Insurance Agency Ltd.

1613 Bloor Street West • Toronto • Ontario

V. Bačėnas

ALL SEASONS TRAVEL, B.D.

1551 Bloor St. W.

Visais kelionių reikalais

TORONTO, Ont.

bet kur pasaulyje skambinti:

M6P 1A5

Tel. 533-3531

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS

JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ.

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (ALCOHOLIC ANONYMOUS) GRUPĖS SUSIRINKIMĄ. SUSIRENKAME KIEKVIENĄ TREČIADIENĮ 119 MIMICO AVE. (Royal York Rd. ir Mimico Ave. kampas) TORONTE, 7.30 v.v.

SKAMBINKIT Tel.: 487-5591

AR PASKAITAI SAVO VAIKUI LIETUVIŠKŲ LIAUDIES PASAKŲ?
JOSE RASI IR GROŽIO, JUMORO, IR ĮSMINTIES!

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje

— įsikūręs nuosavuose namuose —

HAMILTONO LIETUVIŲ

KREDITO

KOOPERATYVAS

TALKA

830 Main St. E.

L8M 1L6

Tel.: 544-7125

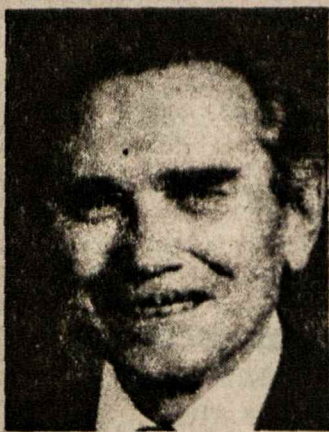
Kviečia visus lietuvius pasinaudoti teikiamais patarnavimais

MOKAME UŽ:		IMAME UŽ:	
depozitus (P.C.A.)	6 %	nekiln. turto pask.	11.5 %
santupas	7.75 %	asmeninės paskolos	14 %
kasdieninės palūkanos			
už santupas	7 %		
term. depoz. 1 m.	9.5 %		
term. depoz. 3 m.	10 %		
reg. pensijų fondo	9.5 %		
90 dienų depozitus	9.25 %		

Nemokama gyvybės ir asm. paskolų drauda
Nemokamas pilnas čekių aptarnavimas

DARBO VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais nuo 10 v.r. iki 5 v.p.p., trečiadieniais nuo 10 iki 1 v.p.p., penktadieniais nuo 10 v.r. iki 7 v.v., šeštadieniais nuo 9 v.r. iki 12 v.r.

hamilton

Povilas Vaitonis

PASKUTINIS "SUDIEV" VAITONIS

VAITONIS Povilas, tarptautinis šachmatų meistras, mirė Šv. Juozapo ligoninėje, balandžio 23 d. vakare.

Velionis buvo gimęs Užpalių miestelyje, 1911 m. rugpjūčio mėn. 15 d. Baigęs Pašėvės gimnaziją, Vytauto Didžiojo Universitete humanitarinius mokslus, 1938 m. aspirantų laidą, teisės mokslus Vilniuje, kitas šakas mokėsi jau Hamiltone, McMaster Universitete.

Iš Lietuvos pasitraukė į Švediją laiveliu.

1949 m. atvyko Kanadon. Be kitų laimėjimų, jis 3 kartus laimėjo Lietuvos šachmatų pirmenybes. Sėkmingai gynė Lietuvos vardą šachmatų olimpiadose daugelyje užsienio kraštų.

Kanados Ontario provincijoje laimėjo 5 pirmenybes. Du kartu buvo dvimečiu Kanados čempionu. 1952 m. gavo tarptautinio šachmatų meistrerio vardą.

A. a. Povilas Vaitonis buvo ir puikus lengvaatletas bei krepšininkas. Hamiltone yra buvęs vietos Lietuvių B-nės Valdybos ir "Talkos" Kredito Kooperatyvo p-ku ir keletą metų "Talkos" Bankelio vedėju.

Marlatt Laidojimo Namuose, šermenyse sekmadienį ir pirmadienį dalyvavo labai daug žmonių. Pirmadienio vakarą po maldų, atsisveikinimo žodį Kanados Lietuvių B-nės ir "Talkos" vardu ta-

rė J. Krištolaitis ir Hamiltono Lietuvių B-nės vardu K. Mikšys.

Lietuvoje velionis buvo Šaulių Sąjungos nariu, Hamiltone - vietos šaulių kuopos garbės nariu, todėl čia buvęs pagerbtas kuopos šaulių vėliava ir garbės sargyba. Karstas buvo apdengtas Lietuvos trispalve. Maldų baigė meje buvo sugiedotas Lietuvos Himnas.

Prieš išlydint į paskutinę poilsio vietą, velionis buvo pagerbtas pilnutėlės AV parapijos bažnyčios žmonių. Mišias laikė kleb. Tėv. J. Liauba, asistuojant anglų parapijos kunigui.

Velionis palaidotas balandžio 26 d., Mississaugos Lietuvių Šv. Jono Kapinėse, vadovaujant kleb. Tėv. J. Liaubai ir dalyvaujant didelei žmonių miniai iš Hamiltono ir kitų vietovių.

Kapinėse atsisveikinimo žodį tarė Hamiltono šachmatininkų vardu - P. Sakalas, kaip mokslo draugas - P. Breichmanas, Toronto šachmatininkų vardu - A. Sirutis, Hamiltono šaulių kuopos vardu - pirm. P. Kanopa ir velionio žentas - P. Mažza, vėliau visus pakvietęs pusryčiams į parapijos salę.

Po paskutinio "Sudiev" Povilui kapinėse, salėn susirinko pusryčiams per 200 svečių.

Apie velionį yra atspausdintas rašinys Hamiltono dienraštyje "The Spectator" balandžio 25 d. laidoje.

Skausmo prislėgta liko žmona Magdalena, trys dukros, sūnus ir kiti artimieji. Gili užuojauta visiems, o Povilui tebūna lengva Kanados žemelė, ilsintis šalia savo dukrelės Ginos, tragiškai žuvusios automobilio katastrofoje.

Z. Pulianauskas

st. catharines

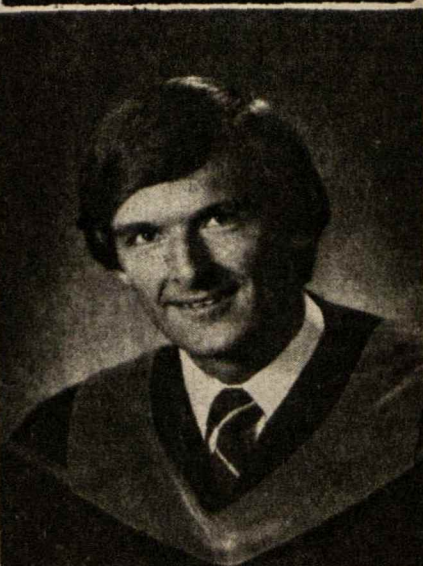
MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

St. Catharines Lietuvių Bendruomenės Valdyba ruošia iškilmingą MOTINOS DIENOS minėjimą GEGUŽĖS mėn. 8 d., sekmadienį, po pamaldų. Programoje: 10 v.r. iškilmingos pamaldos už mūsų bendruomenėje mirusių ir į Sibirą išvežtų bei nukankintų motinų. Po pamaldų meninę programą atliks dainos bei poezijos mėgėjos iš Hamiltono.

Bendruomenės Valdyba prašo visus Niagaros Pusiosalio lietuvių skaitlingai dalyvauti Motinos Dienos minėjime ir pagerbti motinas, kurios daug prisidėjo prie mūsų bendruomenės veiklos.

Valdyba

montreal

Andrius Lapinas

PASIŽYMĖJO JAUNAS LIETUVIS

LAPINAS Andrius, Romos ir Rimo Lapinų sūnus, baigė "The University of Western Ontario", įsigydamas magistrų laipsnį, biznio administracijai. Keletą metų jis dirbo "General Motors of Canada" kompanijoje finansų srityje.

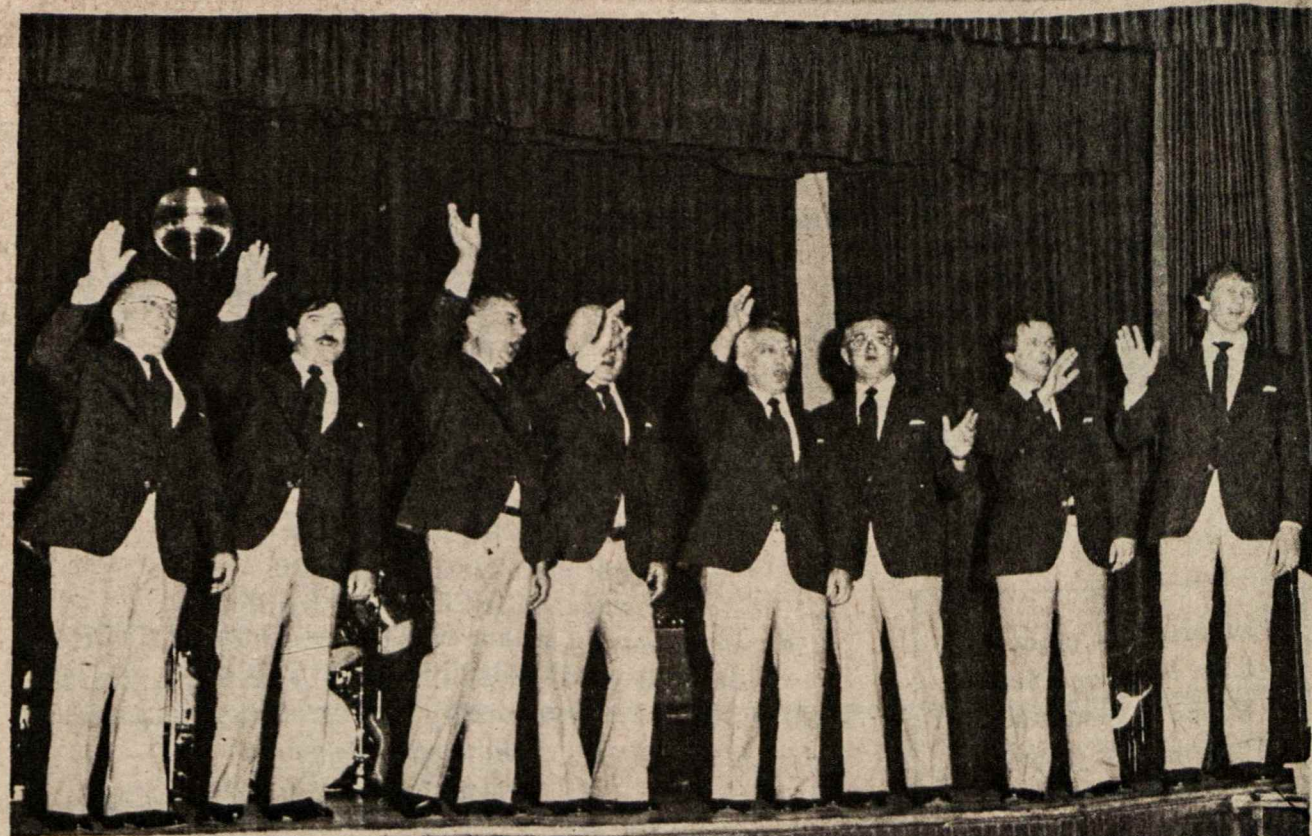
Andrius Lapinas yra taip pat baigęs Montrealio McGill Universitetą su "First Class Honours in Economics and Finance" ir "University Scholar" titulu.

Baigė Loyolos gimnaziją, gaudamas medalį iš anglų kalbos.

Andrius buvo labai aktyvus ir lietuviškajame gyvenime. Jis baigė Lituanistinę Šeštadieninę Mokyklą ir Lituanistikos Kursus. Nuo pat įsteigimo dienos buvo GINTARO ANSAMBLIO narys, vienu laiku vadovavo "Gintarėliui", o vėliau buvo ir GINTARO orkestro vadovu.

Šiuo metu atostogas praleidžia Montrealyje, bet netrukus išvyks į Calgary, Alta., kur yra gavęs darbą "Gulf Canada" kompanijoje kaip "Senior Analyst - Financial Control".

Džiaugiamės jo atsiėkimu ir apgailėstaujame išvykimą, nes Montrealiui nėra per daug lietuvių.

MONTREALIO VYRŲ OKTETAS atlieka gražią dainų pyne "NL" Spaudos Baliaus metu

Okteto dainininkai Spaudos Baliaus metu su savo dirigente ir akomponiatore M-me M. Roch ir žmonomis, kurios irgi pasižymi dainavime. Iš kairės: V. Bulotienė, E. Celterienė, Z. Urbanienė, M. Murauskienė, Mme Roch ir N. Gudienė. Oktetas: R. Bulota, Alf. Gudas, D. Maliska, A. Rusinas, H. Celterius, V. Murauskas, A. Mickus ir A. Urbonas

SPAUDOS BALIUS

Balandžio mėn. 30 d. Aušros Vartų Parapijos Salėje įvyko tradicinis metinis "NL" Spaudos Baliaus. Jis pasižymėjo ir gausiu svečių būriu ir gera nuotaika.

Trumpai pasveikino atvykusius Pr. Paukštaitis; samomojingą žodį, pasisakydamas nenorįs būti vadinamas čia svečiu tarė L. Girinis.

Vakaro programą pravedė J. Šiaučius, pakviesdamas Montrealio Vyrų Oktetą į sceną. Oktetas pasirodė su gerai paruošta ir parinkta dainų pyne. Buvo išprašytas "bisas". Jiems dirigavo ir akomponavo muz. Mme Roch, kaip visuomet, pakiliai ir gracingai.

Sekė gera, gražiai paruošta vakarienė šaunių "šefų" poros: Stasio ir Dženy Rimeikio. "NL" garbei p. Rimeikienė iškepė net ir 8 pyragus.

Orkestras melsvo "mėnulio" apšviestas, vadovaujamas šešių muzikos instrumentus valdančio/jaunojo Jono Rimeikio - suteikė

malonų foną ir kėlė linksma nuotaiką. Lietingą balandžio vakarą. Maloniai ir vikriai padėjo šeiminkauti M. Šiaučiušienė, M. Grinkienė, E. Kirstukienė, A. Urbanavičienė, J. Babrauskienė ir eilė jaunų merginų.

Šokių kontestą pravedė R. Valinskienė, E. Celterienė, J. Piečaitis, A. Morkus ir B.

Nagienė. Valso trofeją laimėjo E. Krasowski su M. Klais, tango laimėjo 2 poros: J. Šulmistras su V. Bilūnienė ir V. Murauskas su žmona Milda. Disko laimėjo latvių pora - John Auza su partnere.

Linksmai ir maloniai praejo paskutinis balius iki jojo sezono.

VERDUN SHELL

5860 AVE. VERDUN

Atidaryta nuo 7 val. ryto iki 11 val. vakaro.

- VISŲ RŪŠIŲ MECHANINIS TAISYMAS
- SUTVARKOMI KITI IŠSIDERINIMAI (Tune up)
- PATIKRINAMAS IR ATSTATOMAS MAŠINOS LYGIS
- PAKEIČIAMIS STABDŽIAI (Brake)

(Lietuviams specialios nuolaidos)
(Atidaryta šeštadieniais)

766-4495

VISOKS KITAS PATARNAVIMAS (Towing)

Embassy Fur Mfg. Reg'd.

1449 St. Alexander St. Suite 209, Mayor Bldg.

SUTAUPYKITE NUO \$500.- IKI \$1000.- PIRKdami GARANTUOTAI NAUJUS KAILINIUS PALTUS TIESIAI IŠ FABRIKO. DAROMI PATAISYMAI BEI PERSIUOJIMAI.

Tel. 845-2912 EMBASSY FUR

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

FUNERAL HOME

J.F. Wilson & Sons Inc.

123 Maple Blvd. 5784 Verdun Ave
Chateauguy, Verdun, Que.

Tel.: 691-4763 Tel.: 767-9956

MODERNIOS KOLYČIOS

3 Hour Service

\$ 1.50 kelnes pristatant ir atsiimant

365-7146

SKAMBINKIT: NETTOYEURS CLEANERS

365-7146 1081-A CENTRAL

365-1143 405-906 rue. LaSalle

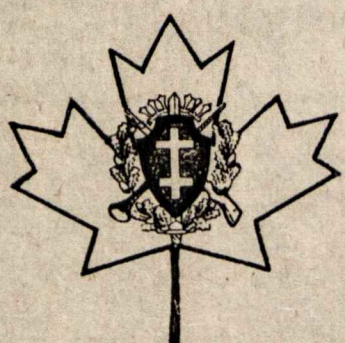
766-2667 2606 ALLARD

GUY RICHARD

ROOFER - COUVREUR

7725 George LaSalle

Geriausias patarėjas ir darbo atlikėjas stogadengys GUY RICHARD, kuris jau seniai lietuviams patarnauja. Darbą atlieka sąžiningai ir prieinamomis kainomis. Stogo dengimui ar taisymui skambinkite: 364-1470

L. Š. S. T.
VILNIAUS ŠAULIŲ RINKTINĖS KANADOJE ATSTOVŲ

SUVAŽIAVIMAS

MONTREALYJE

Aušros Vartų parapijos salė,
1465 rue de Seve, Montreal.

GEGUŽĖS 21 d. ŠEŠTADIENI

- 1 val. p.p. REGISTRACIJA
- 2 val. p.p. DARBO POSĖDIS
- 7 val. v. KONCERTAS - BANKETAS

Mening programą atliks MONTREALIO VYRŲ CHORAS,
vad. muziko ALEKSANDRO STANKEVIČIAUS

GEGUŽĖS 22 d. SEKMADIENI

- 11 val. Iškilmingos Pamaldos
- Aušros Vartų parapijoje
- Po pamaldų salėje, visų dalyvių ir svečių

ATSISVEIKINIMO PIETŲS

VISI MONTREALIO LIETUVIAI Kviečiami DALYVAUTI

V.S.R. VALDYBA

Suvažiavimą globoja:
L.K. Mindaugo Šaulių
Kuopa ir talkininkauja:
"Neringos" Jūrų Šaulių
Kuopa

RUŠIASI VESTUVĖMS

- MORKŪNAITĖ Vida ir E-verett VASS - gegužės 21 d.,
- STANKEVIČIŲ Rūta ir Gerard LEBEUF - gegužės 27 d.
- STANKEVIČIŲ Daneta ir Albertas SKUČAS - birželio 18 d., Aušros Vartų Parapijos bažnyčioje.

ŠEŠTADIENINĖ MOKYKLA BAIGIA MOKSLO METUS

GEGUŽĖS mėn. 7 d. šeštadienį, 6 v. v., Seselių Namuose įvyks mokslo metų užbaigimas ir baigusiems Šeštadieninę Lituanistinę Mokyklą diplomų įteikimas.

- LAPINAS Gailius, inžinerijos studentas Concordia Universitete, išvyksta porai mėnesių į Paryžių, Prancūziją, kur yra gavęs vasaros darbą savo srityje, "Lafarge" kompanijoje. Sveikiname.

LITAS

MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1465 DE SEVE STREET, MONTREAL, QUE. H4E 2A8. Telefonas: 766-5827

MOKA UŽ:

DUODA PASKOLAS:

Certifikatai min. \$ 1,000.00
1 metų 8.75 %
Terminuoti indėliai
1 metų 8.5 %
180 - 364 d. 7.75 %
30 - 179 d. 7.25 %

Nekilnojamo turto,
Asmeninės ir
Prekybinės.

Trumpalaikius indėlius
už \$ 20,000 ir daugiau

Paskolos mirties
atveju apdraustos
iki \$ 10,000

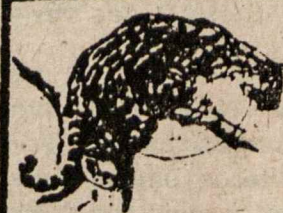
Taupomos sąskaitos:
Specialios 7.25 %
Su draudimu 7 %

Čekių sąskaitos 5 %

KONFIDENCIALUS IR GREITAS PATARNAVIMAS
ČEKIAI IR VISI KITI PATARNAVIMAI - VELTUI

KASOS VALANDOS

1465 De Seve	3907 A Rosemont
Pirm. Antr. Treč.	9:00 - 3:00
Ketvirtadieniais	12:00 - 8:00
Penktadieniais	10:00 - 6:00
Sekmadieniais	10:00 - 12:30
	6:00 - 8:00
	12:00 - 6:00

Maurice Kaplan Kailių siuvėjas

Tel: 767-6183

- Didelis pasirinkimas gėrų paltų
- Vasaros laiku saugojimas (Storage)
- Taisau ir remodeliuoju
- Siuvu ir parduoju

1449 rue St. Alexandre, Montreal, Quebec
Suite 500 A. H3A 2G6 TĖL 288-9646

D.N. BALTRUKONIS

IMMEUBLES - CLASIC INC.

NEKILNOJAMO TURTO VISAPUSIŠKAS

PATARNAVIMAS - PIRKIMAS - PARDAVIMAS

445 Jean Talon W. Suite 305, Montreal, P.Q.
Tel.: 273-9181 Namų: 737-0844.

DANPAR REALITIES CORP.

310 VICTORIA AVE SUITE 409
MONTREAL, P.Q. H3Z 2M9

VINCAS PIEČAITIS

Nekilnojamo turto patarnavimas Montrealyje,
Investicijos JAV ir Kanados provincijose

Tel.: Business: 482-3460
Residence: 767-4690

TONY PHOTO STUDIO

PORTRAITS
PASSEPORT • COMMERCIAL
MARRIAGE • WEDDINGS
2540 rue SHERBROOKE, E.

TONY LAURINAITIS

MONTREAL, P.Q. H2K 1E9 525-8971

DR. J. MALISKA

DANTŲ GYDYTOJAS

1440 St. Catharine W.
Suite 600, Montreal, P.Q.
Tel: 866-8235
Namų: 488-8528

DR. A.O. JAUGELIENĖ

DANTŲ GYDYTOJA

1410 Guy St.
Suite 11-12, Montreal P.Q.
Tel: 932-6662
Namų: 737-9681

M. CUSSON R. GENDRON VAISTINĖ

Atidaryta kasdien nuo 9 a.m. iki 10 p.m.
Sestadieniais: nuo 9 a.m. iki 9:30 p.m.
Sekmadieniais: nuo 10 a.m. iki 9:30 p.m.
GREITAS, NEKAINUOJANTIS PRISTATYMAS

7626 Central St. Ville La Salle, P.Q.
TEL: 366-9742 ir 365-0505

Philip A. Sulginski
D.D.S.

Dental Surgeon Chirurgien-Dentiste
8606 RUE CENTRALE, SUITE 209
VILLE LASALLE, QUEBEC H8P 1N5
Tel: 364-4658

NORMALĖJA DRAUDIMŲ PADĖTIS

DRAUDIMO KAINOS JAU NEKYLA

DAUGELYJE DRAUDIMO SRIČIŲ PASTEBIMAS
KAINŲ MAŽĖJIMAS.

Patirtis parodė, kad bendrovės, ėmusios aukštesnes
kainas, turėjo nusileisti, o bendrovės, ėmusios
žemesnes kainas, neturi kitos išeities, kaip tik
pakelti.

KAIP YRA JŪSŲ DRAUDIMO REIKALAI ŠIANDIEN ?

Verta pasitikrinti draudimo sąlygas ir kainas.

Adamonis Insurance Agency Inc.

3907 A ROSEMONT BLVD., MONTREAL, QUE.

Tel.: 722-3545

PASTABA: Ši informacija apima Quebec provinciją.

TRANS QUEBEC SIDINGS LTD

ALUMINIJAUS DŪRYS, LANGAI, STOGELIAI,
APKALIMAI ALUMINIUM, PLIENU, PLASTINE
MEDŽIAGA. DARBAS GARANTUOTAS IR
APDRAUSTAS.

SAVININKAS: John OSKOWICZ

3351 Belair St., Montreal, Que., H2A 2A5
Telefonas: 721-9496

Dr. A. S. POPIERAITIS

B.A. M.D. C.M. M.Sc. L.M.C.C. F.R.C.S. (c)

MEDICAL ARTS BUILDING, 1538 Sherbrooke St. W. Suite 215,
Montreal, P.Q. TEL: 931-4024

ADVOKATAS

ROMAN J. IŠGANAITIS

B. A., B. C. L.

4 Notre Dame E. Suite 504, Montreal, P.Q.
H2Y 1B7 TEL: 878-9534

ADVOKATAS

VICTOR E. RUDINSKAS

B. Eng., M. Eng., L.L.B., B.C.L.

4701 Bannantyne, Verdun (kampas 2-nd Ave.), P.Q.
H4G 1E6 TEL: Bureau: 769-8824;
Residence: 366-6245

NOTARAS

J. BERNOTAS

3 Place Ville Marie, Suite 627,
Montreal, P.Q.
TEL: (514) 871-1430

NOTARE

RŪTA POCAUSKAS

50 Du Domaine, Ille Perrot, P.Q. H7V 5V6
Res. TEL.: 453-9142